พระไตรปิฎกภาษาไทย

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระอภิธัมมปิฎก เล่ม ๔๑

ปัฏฐาน ภาคที่ ๒

เล่มที่ ๔๑
พระอภิธรรมปิฎก
ธัมมานุโลม ติกปัฏฐาน

ขอนอบน้อมพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

๖. วิตักกติกะ ๑. ปฏิจจวาร
๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร
เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๓ เกิดขึ้น ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิตกและกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้ง วิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ วิตกและกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิตกและกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๗)

[๒] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิจารและกฏัตตารูป อาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและกฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ วิจาร และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิจาร และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ วิจารและกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิจาร และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๕)

[๓] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มี ทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัย ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยวิจารเกิดขึ้น วิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและกฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น (๗)

[๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้ง วิตกวิจารเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้ง วิตกวิจารเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตก วิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัย

หทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูป อาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๗)

[๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิจาร เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจาร เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจาร เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัย มหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๒ และวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ และวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิจารอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๕)

[๖] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตก วิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น (๓)

[๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ใน ปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๓ วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

อารัมมณปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้นในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๙] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ วิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และวิจารอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๑๐] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้นในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น วิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๕)

[๑๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่ มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตก วิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๓)

[๑๒] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิจารอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๔)

[๑๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

(พึงจำแนกปัจจัย ๒๐ ที่เหลือเหมือนที่จำแนกปัจจัย ๒ ไว้ตามแนวทางการ สาธยาย)

วิปปยุตตปัจจัย

[๑๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ขันธ์อาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัย ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิตก และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์และวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้น เพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๗)

[๑๕] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น วิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิจาร และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์และวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

[๑๖] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุอาศัยวิจารเกิดขึ้น วิจาร

อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น วิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุอาศัยวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและกฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์และวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์และวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร อาศัย สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์และวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๗)

[๑๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้น วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้ง วิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูป อาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตก วิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์และวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๗)

[๑๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัย วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์และวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น วิจารอาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมี เพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มี วิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์และวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัย

มหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตา-รูปอาศัยขันธ์เกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และวิจารอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๕)

[๑๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัย วิตกเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตก เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

[๒๐] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมี เพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร อาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย กฏัตตารูปอาศัยขันธ์และวิตกเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

อัตถิปัจจัย - อวิคตปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะอัตถิปัจจัย ฯลฯ เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย (ย่อ)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๒๒]	เหตุปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๒๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๒๘ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	วิคตปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อวิคตปัจจัย	มี ๓๗ วาระ

ทุกนัย

อารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๒๑ วาระ ฯลฯ

อวิคตปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓๗ วาระ (ย่อ)

(พึงนับเหมือนการนับในกุสลติกะ)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๒๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ วิตกอาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้ง วิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัย สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ใน ปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๗)

[๒๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกที่เป็นอเหตุกะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยวิตกที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกที่เป็นอเหตุกะเกิดขึ้น ใน ปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ กฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมี เพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยวิตกที่เป็นอเหตุกะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตก วิจารและกฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๓ เกิดขึ้น ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ วิตกอาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มี ทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ วิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร อาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๗)

[๒๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้ง วิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตก วิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๗)

[๒๖] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกที่เป็น อเหตุกะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ กฏัตตารูปอาศัย วิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

[๒๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะ ซึ่งมีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกวิจาร และอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๓)

[๒๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

นอารัมมณปัจจัย

[๒๙] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้นในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ทหัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยวิจารเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ...อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

[๓๐] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจาร ฯลฯ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้ง วิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมี เพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยวิตกและมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ กฏัตตารูป (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ฯลฯ มี ๗ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียง วิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มี วิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

[๓๒] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารที่เป็นวิบากเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

... อาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... มี ๗ วาระ

[๓๓] ... อาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร ... มี ๗ วาระ (ย่อ)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และอาศัยวิจารเกิดขึ้น ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจาร ... (ย่อ)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๓๔] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับนอารัมมณปัจจัย)

นปุเรชาตปัจจัย

[๓๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย มี ๗ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตก เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ วิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยวิตกเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมี เพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และกฏัตตารูปอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มี วิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ฯลฯ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ และวิจารอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

[๓๖] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยวิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัย วิจารเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ (ย่อ) (๗)

... อาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร มี ๗ วาระ

[๓๗] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ (ย่อ) (๗)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ (ย่อ)

(ในนปุเรชาตมูลกนัย พึงเพิ่มรูปาวจรภูมิให้เหมือนกับอรูปาวจรภูมิล้วน ๆ)

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๓๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย ฯลฯ เพราะนอาเสวนปัจจัย มี ๗ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... (ย่อ) (๕)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... (ย่อ)

(ในนอาเสวนมูลกนัย เมื่อรวมสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเข้ากับวิบาก พึงทำให้เหมือนกับนปุเรชาตปัจจัย

อนึ่ง เมื่อรวมสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเข้ากับสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารก็พึงแสดงวิบากไว้ด้วย)

นกัมมปัจจัย

[๓๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยวิจารเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร อาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และอาศัยวิจารเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๔๐] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ฯลฯ เพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ เพราะนอินทรียปัจจัย

ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ...ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม รูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ฯลฯ เพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็น สมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนสัมปยุตตปัจจัย

นวิปปยุตตปัจจัย

[๔๑] ... เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ วิตกอาศัยขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ และวิตกอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๔๒] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัย วิตกเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ วิจารอาศัยขันธ์ที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ และวิจารอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตต-พรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้น เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัย วิจารเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารอาศัยสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และอาศัยวิจารเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิจารเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและอาศัยวิตกเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และวิตกเกิดขึ้น (๑)

โนนัตถิปัจจัยและโนวิคตปัจจัย

[๔๓] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารอาศัยสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดขึ้นเพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย (ย่อ)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๔๔]	นเหตุปัจจัย	มี ๓๓ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๓๗ วาระ
	นกัมมปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นวิปากปัจจัย	มี ๒๓ วาระ
	นอาหารปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นอินทรียปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นฌานปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นมัคคปัจจัย	มี ๓๓ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ

โนนัตถิปัจจัย มี ๗ วาระ

โนวิคตปัจจัย มี ๗ วาระ (ย่อ)

(พึงนับเหมือนการนับปัจจนียะในกุสลติกะ)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๔๕] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ ฯลฯ

โนวิคตปัจจัย "....." มี ๗ วาระ

(พึงนับเหมือนการนับจำนวนอนุโลมปัจจนียะในกุสลติกะ)

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๔๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑๔ วาระ

อนันตรปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

สมนันตรปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

สหชาตปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อัญญมัญญปัจจัย "....." มี ๒๒ วาระ

นิสสยปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อุปนิสสยปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

ปุเรชาตปัจจัย "....." มี ๖ วาระ

อาเสวนปัจจัย "....." มี ๕ วาระ

กัมมปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ ฯลฯ

ฌานปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

มัคคปัจจัย "....." มี ๓ วาระ

สัมปยุตตปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

วิปปยุตตปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ ฯลฯ

อวิคตปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ (ย่อ)

(พึงนับเหมือนการนับจำนวนปัจจนียานุโลมในกุสลติกะ)

ปฏิจจวาร จบ

(พึงเพิ่มสหชาตวารให้เหมือนกับปฏิจจวาร)

๖. วิตักกติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม

เหตุปัจจัย

[๔๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒... มี ๗ วาระ

... ทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... มี ๕ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับปฏิจจวาร)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป ทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น วิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น วิตกทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้ง วิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น วิตกทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๗)

[๔๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (ปฏิสนธิขณะที่มีในอุทาหรณ์แรก พึงเพิ่มเป็น ๗ วาระ)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารทำวิตกและหทัย-วัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่ มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจาร และทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจาร และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารและทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำวิตกและมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น วิจารทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (ในปฏิสนธิขณะ มีอาการ ๔ เหมือนกัน) (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ทำวิตกและหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำวิตกและมหาภูตรูป ให้ เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ และวิจารทำขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๕)

(ในฆฏนาทั้ง ๒ ฝ่ายที่เหลือพึงขยายปวัตติกาลและปฏิสนธิกาลให้พิสดาร)

เหตุปัจจัย จบ

(ผู้รู้เหตุปัจจัย พึงขยายปัจจยวารให้พิสดาร พึงนับเหมือนการนับปฏิจจวาร อธิปติปัจจัย มี ๓๗ วาระ ปุเรชาตปัจจัยและอาเสวนปัจจัย มี ๒๑ วาระ นี้เป็นความต่างกันในปัจจยวารนี้)

๒. ปัจจยปัจจนียะ

[๔๙] ในปัจจนียะ นเหตุปัจจัย มี ๓๓ วาระ ในฐานทั้ง ๗ พึงยกโมหะ ทั้ง ๗ ขึ้นแสดงไว้เฉพาะในบทที่เป็นมูล ในนอารัมมณปัจจัยพึงยกสภาวธรรมที่มีจิตเป็นสมุฏฐานทั้ง ๗ ขึ้นแสดง

นอธิปติปัจจัย

[๕๐] ในนอธิปติปัจจัย พึงเพิ่มวาระที่มีสภาวธรรมซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูลไว้ ๗ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

... ทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... (พึงเพิ่ม ๕ วาระเหมือนนัยแห่งปฏิจจวาร)

[๕๑] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ อธิบดีธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบาก ซึ่งไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำวิจารที่เป็นวิบากให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ อธิบดีธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำวิจารที่เป็นวิบากให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตก มีเพียงวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปทำวิจารที่เป็นวิบากให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น วิตกทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๖)

(ในฆฏนาแรก พึงเพิ่มให้ครบทั้ง ๗ วาระ)

[๕๒] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารทำวิตกและหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำวิจาร ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ

(ในปฏิสนธิขณะ พึงเพิ่มเป็น ๕ วาระ พึงเพิ่มวิบากไว้ในที่มาแห่งสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารในนัยที่มีนอธิปติปัจจัยเป็นมูล พึงเพิ่มเป็น ๓๗ วาระ)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๕๓] นอนันตรปัจจัย นสมนันตรปัจจัย นอัญญมัญญปัจจัยและนอุปนิสสยปัจจัย ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๗ วาระ มีเฉพาะรูปเท่านั้น นปุเรชาตปัจจัยมี ๓๗ วาระ เหมือนกับปัจจนียะในปฏิจจวาร นปัจฉาชาตปัจจัยมี ๓๗ วาระ แม้นอาเสวนปัจจัย ก็เหมือนกัน พึงเพิ่มวิบากไว้ในที่มาแห่งสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร

นกัมมปัจจัย

[๕๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำวิตกให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เจตนาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ (พึงเพิ่มให้บริบูรณ์) สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

[๕๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำวิตกและหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและทำวิตกให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารทำสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารวิตกและหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

(นวิปากปัจจัยพึงเพิ่มเป็น ๓๗ วาระ พึงขยายนอาหารปัจจัย นอินทรียปัจจัย นฌานปัจจัย นมัคคปัจจัย นสัมปยุตตปัจจัย นวิปปยุตตปัจจัย โนนัตถิปัจจัย และโนวิคตปัจจัยให้พิสดาร)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕๖] นเหตุปัจจัย มี ๓๓ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๗ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๗ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๗ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๗ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๗ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๓๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๓๗ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓๗ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๓๓ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๗ วาระ

นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ

โนนัตถิปัจจัย มี ๗ วาระ

โนวิคตปัจจัย มี ๗ วาระ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๕๗] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ ฯลฯ

โนวิคตปัจจัย "....." มี ๗ วาระ

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๕๘] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑๔ วาระ

อนันตรปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

สมนันตรปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

สหชาตปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อัญญมัญญปัจจัย "....." มี ๒๒ วาระ

นิสสยปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อุปนิสสยปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

ปุเรชาตปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

อาเสวนปัจจัย "....." มี ๑๓ วาระ

กัมมปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

วิปากปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อาหารปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อินทรียปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

ฌานปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

มัคคปัจจัย "....." มี ๕ วาระ

สัมปยุตตปัจจัย "....." มี ๑๔ วาระ

วิปปยุตตปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

อัตถิปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ ฯลฯ

อวิคตปัจจัย "....." มี ๓๓ วาระ

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

(แม้นิสสยวาร ก็ไม่ต่างกัน)

๖. วิตักกติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม

เหตุปัจจัย

[๕๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ วิตกเกิดระคนกับขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ขันธ์ ๓ และวิตกเกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๖๐] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดระคนกับวิตก ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ วิจารเกิดระคนกับขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ในปฏิสนธิขณะ วิจารเกิดระคน กับขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ ขันธ์ ๓ และวิจารเกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๖๑] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดระคนกับวิจาร ในปฏิสนธิขณะ ... เกิดระคนกับวิจาร ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร ฯลฯ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และเกิดระคนกับวิจาร ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและเกิดระคนกับวิตก ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ และวิตก ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

(ผู้รู้เหตุปัจจัยพึงขยายทุกปัจจัยให้พิสดาร)

สุทธนัย

[๖๒]	เหตุปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	วิคตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อวิคตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ

ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑๑ วาระ

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ

(ผู้รู้พึงเพิ่มปัจจนียะไว้)

[๖๓] นเหตุปัจจัย มี ๖ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๖ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

ทุกนัย

[๖๔] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๑ วาระ ฯลฯ
นวิปปยุตตปัจจัย "....." มี ๑๑ วาระ (ย่อ)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๖๕] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๖ วาระ ฯลฯ
ปุเรชาตปัจจัย "....." มี ๖ วาระ
อาเสวนปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
กัมมปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๖ วาระ ฯลฯ
ฌานปัจจัย "....." มี ๖ วาระ
มัคคปัจจัย "....." มี ๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย "....." มี ๖ วาระ ฯลฯ
อวิคตปัจจัย "....." มี ๖ วาระ

(พึงขยายสัมปยุตตวารให้พิสดาร)

๖. วิตักกติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๖๖] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจาร เป็นปัจจัยแก่วิตกและกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และวิตกโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และวิตกโดยเหตุปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิตก และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิตก และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๗)

[๖๗] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิจาร และจิตตสมุฏฐาน

รูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิจาร และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

[๖๘] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๖๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานที่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้ว พิจารณาผล พระอริยะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น เพราะปรารภกุศลนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานที่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภฌานเป็นต้นนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้นเห็นแจ้งขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น วิตกจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร วิตกจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่มีทั้งวิตกและวิจารด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น เพราะปรารภกุศลนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานที่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดี

เพลิดเพลินขันธ์นั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๔)

[๗๐] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลออกจากฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น วิตกจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตก วิตกจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลออกจากฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิตก ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณ โดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตก ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลออกจากฌานที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตก ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๔)

[๗๑] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค ผลที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กาย-วิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร

เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณ โดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภกุศลนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค ผล ที่มีทั้งวิตกวิจาร และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย บุคคลเห็นแจ้งจักษุ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภฌานเป็นต้นนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค ผล ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตก โดยอารัมมณปัจจัย บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร และวิจารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร วิตกจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผล เพราะปรารภฌาน เป็นต้นนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและวิตก โวทานและวิตก มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก อาวัชชนจิตและวิตกโดยอารัมมณปัจจัย บุคคลเห็นแจ้ง จักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งโสตะ ฯลฯ โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดย

ความเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึง เกิดขึ้น (๕)

[๗๒] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร วิตกจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณ โดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจาร ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจาร ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๔)

[๗๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาว- ธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตก วิตกจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๔)

อธิปติปัจจัย

[๗๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌานที่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลพิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌานที่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลิน ขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอธิปติปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลพิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌานที่มี

ทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และวิตกโดยอธิปติปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจาร ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิตก และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๗)

[๗๕] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลออกจากฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลิน ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลออกจากฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลิน ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิตกให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์และวิตกนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์วิจารและจิตตสมุฏฐานรูป โดยอธิปติปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลออกจากฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์และวิตกนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๕)

[๗๖] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค ผลที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอธิปติปัจจัย

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระอริยะออกจากฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค และผล ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ...กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร และวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้น นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระอริยะออกจากฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค ผล ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารให้อารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรค ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอธิปติปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระอริยะออกจากฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำการพิจารณาผลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น พระอริยะพิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและวิตก โวทานและวิตก มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ

หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๕)

[๗๗] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ เพราะทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ เพราะทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ เพราะทำขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๓)

[๗๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ เพราะทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ เพราะทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น วิตกจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ เพราะทำขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น (๓)

อนันตรปัจจัย

[๗๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย แก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจาร โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจาร มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกและวิจาร ผลที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกและวิจาร อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิตกซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตก ฯลฯ บริกรรมฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีทั้ง วิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่วิญญาณ ๕ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร และวิจาร ฯลฯ บริกรรมทุติยฌานเป็นปัจจัยแก่วิจารในทุติยฌานโดยอนันตรปัจจัย บริกรรมตติยฌาน ฯลฯ บริกรรมจตุตถฌาน ฯลฯ บริกรรมอากาสานัญจายตนะ ฯลฯ บริกรรมวิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ บริกรรมอากิญจัญญายตนะ ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ บริกรรมทิพพจักขุ ฯลฯ บริกรรม ทิพพโสตธาตุ ฯลฯ บริกรรมอิทธิวิธญาณ ฯลฯ บริกรรมเจโตปริยญาณ ฯลฯ บริกรรมปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ บริกรรมยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ บริกรรม อนาคตังสญาณ ฯลฯ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร โวทาน เป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัย แก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย บริกรรมฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มี

วิตกมีเพียงวิจารและวิจาร อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผล-สมาบัติที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิตกโดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและวิตก อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานและวิตก โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตก วิจารและวิตก มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ผลที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก อนุโลมเป็นปัจจัย แก่ผลสมาบัติที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๕)

[๘๐] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ วิตกที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิตกซึ่งเกิด หลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ วิตกที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติ-จิตที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตก เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิจารโดยอนันตรปัจจัย มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจาร ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ วิตกที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิตกโดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโด

ยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตและวิตกโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๕)

[๘๑] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิจารซึ่งเกิด หลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ผลที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิต ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิจารโดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตและวิตกโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตร

ปัจจัย เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๕)

[๘๒] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิจารโดยอนันตรปัจจัย มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ผลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตและวิตกโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๕)

[๘๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิด ก่อน ๆ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัย

แก่โวทาน โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจาร โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจาร มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกและวิจาร ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกและวิจาร อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิตกเป็นปัจจัยแก่วิตกซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย จุติจิตที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย บริกรรมฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัย แก่ผลสมาบัติที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตและวิตกเป็นปัจจัยแก่วิญญาณ ๕ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย บริกรรมทุติยฌานและวิตกเป็นปัจจัยแก่วิจารในทุติยฌานโดยอนันตรปัจจัย บริกรรมตติยฌานและวิตก ฯลฯ บริกรรมจตุตถฌานและวิตก ฯลฯ บริกรรมอากาสานัญจายตนะและวิตก ฯลฯ บริกรรมวิญญาณัญจายตนะและวิตก ฯลฯ บริกรรมอากิญจัญญายตนะและวิตก ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะและวิตก ฯลฯ บริกรรมทิพพจักขุและวิตก ฯลฯ บริกรรมทิพพโสตธาตุและวิตก ฯลฯ บริกรรมอิทธิวิธญาณและวิตก ฯลฯ บริกรรมเจโตปริยญาณและวิตก ฯลฯ บริกรรมปุพเพนิวาสานุสสติญาณและวิตก ฯลฯ บริกรรมยถากัมมูปคญาณและวิตก ฯลฯ บริกรรมอนาคตังสญาณและวิตก ฯลฯ โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย บริกรรมฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิตก โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและวิตก อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โวทานและวิตก โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตก โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอนันตรปัจจัย (๕)

สมนันตรปัจจัย

[๘๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสมนันตรปัจจัย (อนันตรปัจจัยและสมนันตรปัจจัยเหมือนกัน)

สหชาตปัจจัย

[๘๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ขันธ์ ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๑ โดยสหชาตปัจจัย ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ แก่กฏัตตารูป ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัย แก่วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตกโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิตกโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ วิตกและจิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๗)

[๘๖] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ วิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย วิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ วิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

[๘๗] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูป ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูป ฯลฯ วิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ วิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจาร ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ ฯลฯ มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูป ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ... มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปโดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยสหชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและกฏัตตารูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยสหชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยสหชาตปัจจัย (๕)

[๘๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตก วิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตก ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิตกโดยสหชาตปัจจัย (๔)

[๘๙] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ และ

วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่วิจารโดยสหชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ขันธ์ ๓ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๑ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มี วิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิจารโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิจารโดยสหชาตปัจจัย (๔)

[๙๐] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ ขันธ์ ๒ โดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตก วิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ใน ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๙๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารวิตกและ

หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย (๒)

อัญญมัญญปัจจัย

[๙๒] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ วิตกและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๗)

[๙๓] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ วิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิตกเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ วิจารและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ วิจารและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๕)

[๙๔] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ วิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจาร ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์

ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย (๕)

[๙๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้ง วิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตกโดยอัญญ-มัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิตกโดยอัญญมัญญปัจจัย (๓)

[๙๖] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร วิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่

หทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย (๔)

[๙๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาว- ธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุโดยอัญญ-มัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัย แก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญ-มัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัญญมัญญปัจจัย (๔)

นิสสยปัจจัย

[๙๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ (ย่อ) มี ๗ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย (ย่อ) มี ๕ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสย

ปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูป โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจาร ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจาร ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุ ฯลฯ (๕)

[๙๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัย-วัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ (พึงแสดงทั้งปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล) (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตก ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตกโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๑๐๐] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยนิสสยปัจจัย (บทที่เป็นมูลซึ่งมีในปฏิสนธิกาล มี ๔ วาระ ย่อ) (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิจาร ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิจารโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๑๐๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร ฯลฯ มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนิสสยปัจจัย (พึงขยายทั้ง ๒ วาระให้พิสดาร)

อุปนิสสยปัจจัย

[๑๐๒] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจารแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถทำฌานที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ทำมรรค ... ทำสมาบัติ ... ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจารแล้ว ทำฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำสมาบัติ ... อาศัยศีลที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ทำฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้ เกิดขึ้น ทำมรรค ... ทำสมาบัติ ... ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ ปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจารแล้ว ทำฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำอภิญญา ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาแล้วทำฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำอภิญญา ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๑๐๓] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารแล้วทำฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ...วิตกแล้วทำฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ ทำมรรค ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... วิตกแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิตก เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารแล้วทำฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำอภิญญา ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... วิตกแล้วทำฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ ทำอภิญญา ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ...

จาคะ ... ปัญญา และวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๑๐๔] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารแล้วทำฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ... ทำอภิญญา ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ...วิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วทำฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำมรรค ... ทำอภิญญา ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร

... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... วิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ...เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ .. ปัญญา ... วิจาร ... สุขทางกาย และทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีทั้งวิตกและวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ... ทำมรรค ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... วิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีทั้งวิตก และวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ... ทำมรรค ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารแล้วทำฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ... ทำมรรค ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เสนาสนะแล้วทำฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ... ทำมรรค ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัย แก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... ความปรารถนาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๑๐๕] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจาร เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจาร เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจาร เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ .. จาคะ ... ปัญญาและวิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจาร เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจาร เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนา และวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๑๐๖] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาและวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... ความปรารถนาและวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา และวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ฯลฯ ความปรารถนาและวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ศีล... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาและวิจาร ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ .. ปัญญา ... ความปรารถนาและวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจาร ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ .. ปัญญา และวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... ศีล ... สุตะ .. จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาและวิตกเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีทั้งวิตกและวิจาร ฯลฯ ความปรารถนาและวิตกโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

ปุเรชาตปัจจัย

[๑๐๗] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วย ทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ เห็นแจ้งโผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะ และวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น ฯลฯ เห็นแจ้งหทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินหทัยวัตถุนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **วัตถุปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะ และวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็น ทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยปุเรชาตปัจจัย (๕)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๐๘] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดภายหลังและวิตกเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดภายหลังและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่ง เกิดภายหลังและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดภายหลังและวิตกเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๑๐๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู ... อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ... โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิตกที่เกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย บริกรรมฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ บริกรรมทุติยฌานเป็นปัจจัยแก่วิจารในทุติยฌานโดยอาเสวนปัจจัย บริกรรมตติยฌานเป็นปัจจัยแก่ตติยฌาน ฯลฯ บริกรรมจตุตถฌาน เป็นปัจจัยแก่จตุตถฌาน ฯลฯ บริกรรมอากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่อากาสา-นัญจายตนะ ฯลฯ บริกรรมวิญญาณัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ บริกรรมอากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่อากิญจัญญายตนะ ฯลฯ บริกรรม เนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ บริกรรม ทิพพจักขุเป็นปัจจัยแก่ทิพพจักขุ ฯลฯ บริกรรมทิพพโสตธาตุเป็นปัจจัยแก่ทิพพ-โสตธาตุ ฯลฯ บริกรรมอิทธิวิธญาณ ฯลฯ บริกรรมเจโตปริยญาณ ฯลฯ บริกรรมปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ บริกรรมยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ บริกรรมอนาคตังสญาณ ฯลฯ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจาร ฯลฯ โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ บริกรรมฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร ฯลฯ โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิด ก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิตกโดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและวิตก ... อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานและวิตก ... โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก ... โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอาเสวนปัจจัย (๕)

[๑๑๐] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ วิตกที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิตกซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ วิตกที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ วิตกที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิตกโดยอาเสวนปัจจัย (๕)

[๑๑๑] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่วิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย แก่ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย แก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

[๑๑๒] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารที่เกิดก่อน ๆ และวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารซึ่ง เกิดหลัง ๆ และวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

[๑๑๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่ง เกิดก่อน ๆ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โคตรภู ... อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โวทาน ... โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจาร ... โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารซึ่งเกิด ก่อน ๆ และวิตกเป็นปัจจัยแก่วิตกซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย บริกรรมฌาน ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ... โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย บริกรรมทุติยฌานและวิตกเป็นปัจจัยแก่วิจารในทุติยฌานโดยอาเสวนปัจจัย ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะและวิตก ฯลฯ บริกรรมทิพพจักขุและวิตก ฯลฯ บริกรรมอนาคตังสญาณและวิตกเป็นปัจจัยแก่อนาคตังสญาณโดยอาเสวนปัจจัย โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ บริกรรมฌาน ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจาร โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอาเสวนปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดก่อน ๆ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารซึ่งเกิดหลัง ๆ และวิตกโดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและวิตก อนุโลมและวิตกเป็นปัจจัยแก่โวทานและวิตก โคตรภูและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตก โวทานและวิตกเป็นปัจจัยแก่มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอาเสวนปัจจัย (๕)

กัมมปัจจัย

[๑๑๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกที่เป็นวิบากโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีทั้งวิตกวิจารและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกวิจารและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และวิตกโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และวิตกโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยกัมมปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์วิตกและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์วิตกและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกวิจาร วิตกและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๗)

[๑๑๕] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารที่เป็นวิบากและกฏัตตารูป โดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์วิจารและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร วิจารและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบาก ซึ่งไม่มีทั้งวิตกวิจารและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๑๑๖] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยวิปากปัจจัย

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

(ปัญหาวารทั้ง ๗ วาระที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูลบริบูรณ์แล้ว)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร ฯลฯ

(พึงจัดปัญหาวารทั้ง ๕ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นมูลไว้และพึงกำหนดว่าเป็นวิบาก)

[๑๑๗] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตก และวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดย

วิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ วิจาร ที่เป็นวิปากเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เป็นวิปากเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารที่เป็นวิบากเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยวิปากปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ วิจารที่เป็นวิปากเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารที่ เป็นวิปากเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและกฏัตตารูปโดยวิปากปัจจัย (๓)

[๑๑๘] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่ง ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปากปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็น วิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐาน-รูปโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปโดยวิปากปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบาก ซึ่งมีทั้งวิตกวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

อาหารปัจจัย

[๑๑๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตต- ขันธ์โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

(ด้วยเหตุนี้พึงจำแนกปัญหาวารทั้ง ๗ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูล)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอาหารปัจจัย

อินทรียปัจจัย

[๑๒๐] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๗)

(ด้วยเหตุนี้พึงจำแนกปัญหาวารทั้ง ๗ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูล)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ จักขุนทรีย์เป็นปัจจัย แก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอินทรียปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอินทรียปัจจัย (๑)

ฌานปัจจัย

[๑๒๑] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๗)

(ด้วยเหตุนี้พึงจำแนกปัญหาวารทั้ง ๗ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูล)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๕)

(ด้วยเหตุนี้พึงจำแนกปัญหาวารทั้ง ๗ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นมูล)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยฌานปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยฌานปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยฌานปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและกฏัตตารูปโดยฌานปัจจัย (๓)

[๑๒๒] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ องค์ฌานที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยฌานปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยฌานปัจจัย ได้แก่ องค์ฌานที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยฌานปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

มัคคปัจจัย

[๑๒๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยมัคคปัจจัย ได้แก่ องค์มรรคที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยมัคคปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

(ด้วยเหตุนี้พึงจำแนกปัญหาวารทั้ง ๗ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูล)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยมัคคปัจจัย ได้แก่ องค์มรรคที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยมัคคปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

(ด้วยเหตุนี้พึงจำแนกปัญหาวารทั้ง ๕ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นมูล)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยมัคคปัจจัย ได้แก่ องค์มรรคที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยมัคคปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยมัคคปัจจัย ได้แก่ องค์มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยมัคคปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยมัคคปัจจัย ได้แก่ องค์มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยมัคคปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยมัคคปัจจัย ได้แก่ องค์มรรคที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยมัคคปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สัมปยุตตปัจจัย

[๑๒๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยสัมปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตกโดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิตก ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๑๒๕] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ วิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิจาร ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๑๒๖] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัย แก่ขันธ์ ๓ โดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

วิปปยุตตปัจจัย

[๑๒๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย วิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย วิตกเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

[๑๒๘] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยวิปปยุตตปัจจัย ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยวิปปยุตตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยวิปปยุตตปัจจัย (๕)

[๑๒๙] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

อัตถิปัจจัย

[๑๓๐] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๓)

(ในนัยที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นมูล ปัญหาวารที่เหลือเหมือนกับสหชาตปัจจัย)

[๑๓๑] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมี เพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ วิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย วิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่วิจารและกฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย วิตกเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๓)

(ปัญหาวารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นมูล มี ๕ วาระ ที่เหลือเหมือนกับสหชาตปัจจัย)

[๑๓๒] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ วิจาร เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัตถิปัจจัย วิจารเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทายรูปโดยอัตถิปัจจัย ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ ฯลฯ มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กาย-วิญญาณโดยอัตถิปัจจัย จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิด ก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลินเพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ...รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น วิตกจึงเกิดขึ้น หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิตกโดยอัตถิปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียง วิจารและกฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารโดยอัตถิปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกโดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตก วิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกจึงเกิดขึ้น หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกโดยอัตถิปัจจัย (๕)

[๑๓๓] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจาร และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจาร และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิตกโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัตถิปัจจัยมี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่ กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้ง วิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิตกโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และวิตกโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๑๓๔] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่ ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตก มีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

สหชาตะ ได้แก่ วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและมหาภูต-รูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่วิจารโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร วิตกและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร วิตกและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและวิจารเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิจาร ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และวิจารโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๑๓๕] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตก ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจารและวิตกเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่ กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจาร และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และวิตกเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๑๓๖] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอัตถิปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีทั้งวิตกวิจาร วิตกและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๒)

นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย และอวิคตปัจจัย

[๑๓๗] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย (นัตถิปัจจัยและวิคตปัจจัย เหมือนกับอนันตรปัจจัย อวิคตปัจจัย เหมือนกับอัตถิปัจจัย)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๓๘]	เหตุปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๒๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๒๕ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๒๕ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๓๐ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๒๘ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๓๐ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๒๕ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๕ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๕ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๒๑ วาระ

อาหารปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๖ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๓๐ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๒๕ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๒๕ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๓๐ วาระ

(ฆฏนาก็เหมือนกับกุสลติกะ ผู้รู้พึงนับปัญหาวารอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๑๓๙] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัยและกัมมปัจจัย (๗)

[๑๔๐] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจาร โดยสหชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร และที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๖)

[๑๔๑] สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๕)

[๑๔๒] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มี ทั้งวิตกและวิจาร มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีทั้ง วิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจาร มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๔)

[๑๔๓] สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๑๔๔] สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาว- ธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจารโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยสหชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีทั้งวิตกวิจารและที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัย แก่สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกและวิจาร มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่มีทั้งวิตกวิจารที่ไม่มีวิตกมีเพียงวิจารและที่ไม่มีทั้งวิตกวิจารเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่มีทั้งวิตกและวิจาร มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

ปัจจนียุทธาร จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๔๕] นเหตุปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๒๙ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๒๙ วาระ
นนิสสยปัจจัย มี ๒๙ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๓๔ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๓๕ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๒๙ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒๗ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๒๗ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๓๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๓๕ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๒๗ วาระ

(ผู้รู้ เมื่อจะนับปัจจนียะ พึงนับบทเหล่านี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๑๔๖] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ

นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอาหารปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นฌานปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นมัคคปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ

(การนับอนุโลมปัจจนียะ พึงนับโดยเหตุนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๑๔๗] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๒๓ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๒๕ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๒๕ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๓๐ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๒๘ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๓๐ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๒๕ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๒๑ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
วิปากปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๒๑ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๑๖ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓๐ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๒๕ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒๕ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓๐ วาระ

(พึงจำแนกปัจจนียานุโลมโดยเหตุนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

วิตักกติกะ จบ

๗. ปีติติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๓ เกิดขึ้น ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๒] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วย สุขเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๓] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขา เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุเบกขาเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วย สุขเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคต ด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วย ปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๔] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย (ในปฏิสนธิขณะไม่มี) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย (ปุเรชาต

ปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ไม่มี) เพราะอาเสวนปัจจัย (ในอาเสวนปัจจัย วิบากไม่มี) เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย ฯลฯ เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕] เหตุปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๑๐ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๑๐ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๑๐ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๑๐ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๑๐ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๑๐ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๑๐ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๑๐ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๑๐ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๐ วาระ

ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑๐ วาระ

(การนับอนุโลม พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วย ปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัย ขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๗] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๘] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขา เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยอุเบกขาเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะที่เป็น อเหตุกะ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุเบกขาเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

[๙] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคต ด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วย สุขเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น อเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วย ปีติและที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ ที่สหรคตด้วยปีติ และที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วย สุขเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓) นอธิปติปัจจัย และนอาเสวนปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (นอธิปติปัจจัยบริบูรณ์แล้วในปฏิสนธิขณะ) เพราะนปุเรชาตปัจจัย (พึงกำหนดคำว่า ในอรูป และคำว่า ในปฏิสนธิขณะ ไว้ด้วย) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย

นกัมมปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติ เกิดขึ้น

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยสุขอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้น

(ด้วยเหตุนี้พึงขยายวาระทั้ง ๑๐ ให้พิสดาร)

นวิปากปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ฯลฯ (บริบูรณ์แล้ว ไม่มีปฏิสนธิ)

นฌานปัจจัยเป็นต้น

[๑๓] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยสุขและที่สหรคตด้วย กายวิญญาณเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยสภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยจักขุวิญญาณเกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

(เพราะนมัคคปัจจัยเหมือนกับนเหตุปัจจัย โมหะจึงไม่มีเพราะนวิปปยุตตปัจจัย บริบูรณ์แล้ว จึงมีแต่อรูปปัญหาเท่านั้น)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๔] นเหตุปัจจัย มี ๑๐ วาระ

นอธิปติปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๒ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๐ วาระ

(พึงทำปัจจนียะให้บริบูรณ์)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

ทุกนัย

[๑๕] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ

(พึงนับอนุโลมปัจจนียะโดยพิสดาร)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

ทุกนัย

[๑๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ

อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ

ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑๐ วาระ

มัคคปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ

ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑๐ วาระ

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร ปัจจยวาร นิสสยวาร สังสัฏฐวาร และสัมปยุตตวาร เหมือนกับ ปฏิจจวาร)

๗. ปีติติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๗] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ซึ่งสหรคตด้วยสุขโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๑๘] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคต ด้วยสุข ฯลฯ (สภาวธรรมที่มีสุขเป็นมูลมี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขา โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๑๙] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ แล้วพิจารณากุศลนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติ ออกจากฌานที่สหรคตด้วยปีติ ออก จากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาฌานเป็นต้นนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติ พระ อริยะมีจิตสหรคตด้วยปีติพิจารณากิเลสที่สหรคตด้วยปีติซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติเห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคต ด้วยปีติโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่สหรคตด้วยปีติจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ แล้วพิจารณากุศลนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยสุข ออกจากฌานที่สหรคตด้วยปีติ ออก จากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาฌานเป็นต้นนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยสุข พระอริยะมีจิตสหรคตด้วยสุขพิจารณากิเลสที่สหรคตด้วยปีติซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลส ที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลมีจิตสหรคตด้วยสุขเห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติ ขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขา ออกจากฌานที่สหรคตด้วยปีติ ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาฌานเป็นต้นนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขา พระอริยะมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาพิจารณากิเลสที่สหรคตด้วยปีติซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขา เห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์

นั้น ราคะที่สหรคตด้วยอุเบกขา จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่สหรคต ด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคต ด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ออกจากฌานที่สหรคตด้วยปีติ ออกจากมรรค ออกจากผลแล้ว พิจารณาฌานเป็นต้นนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข พระอริยะมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขพิจารณากิเลสที่สหรคตด้วยปีติซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น (๔)

[๒๐] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยสุข ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขา โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขา ออกจากฌานที่สหรคตด้วยอุเบกขา ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาฌานเป็นต้นนั้นด้วยจิต ที่สหรคตด้วยอุเบกขา พระอริยะมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาพิจารณากิเลสที่สหรคตด้วย อุเบกขาซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลมีจิตสหรคต ด้วยอุเบกขาเห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่สหรคตด้วยอุเบกขาจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขาด้วย เจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะโดยอารัมมณปัจจัย ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขา ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่ สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ออกจากฌานที่สหรคตด้วยอุเบกขา ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณาฌาน เป็นต้นนั้นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข พระอริยะมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขพิจารณากิเลสที่สหรคตด้วยอุเบกขาซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขา ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขจึงเกิดขึ้น (๔)

[๒๑] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ แก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอารัมมณปัจจัย บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและสหรคตด้วยสุขให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขา เห็นแจ้งขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่สหรคตด้วยอุเบกขาจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย (ย่อ) (๔)

อธิปติปัจจัย

[๒๒] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติ ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติ ออกจากฌานที่สหรคตด้วยปีติ ออกจากมรรค ออกจากผลแล้วพิจารณา ฌานเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นด้วยจิตที่สหรคตด้วยปีติ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่สหรคต ด้วยปีติจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติ ให้ทาน ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติ ให้ทาน ฯลฯ ด้วยจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขา (ย่อ) (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติให้ทาน ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย (๔)

[๒๓] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยสุข ให้ทาน ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ที่สหรคตด้วยปีติโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปติ (ย่อ) (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย (๔)

[๒๔] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปติ (ย่อ) (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปติ (ย่อ) (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปติ (ย่อ) (๔)

[๒๕] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณาธิปติ (ย่อ) (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอธิปติปัจจัย (๔)

อนันตรปัจจัย

[๒๖] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่โคตรภูโดยอนันตรปัจจัย (ด้วยเหตุนี้พึงแสดงว่าเป็นปัจจัยแก่บททั้งปวง) อนุโลม เป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยปีติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัย แก่โคตรภูที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่โวทานที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่สหรคตด้วย อุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตโดยอนันตรปัจจัย มโนวิญญาณธาตุที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่มโน-วิญญาณธาตุที่เป็นกิริยาโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย กุศลและอกุศลที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่สหรคตด้วยอุเบกขา กิริยาเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่โคตรภูที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ฯลฯ อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคต ด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย (๔)

[๒๗] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคต ด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่โคตรภูที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ฯลฯ อนุโลมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคต ด้วยปีติซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ฯลฯ อนุโลมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยปีติโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่สหรคต ด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตโดยอนันตรปัจจัย กายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่มโนธาตุที่เป็นวิบากโดยอนันตรปัจจัย มโนวิญญาณธาตุที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่มโน-วิญญาณธาตุที่เป็นกิริยาโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย กุศลและอกุศลที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่สหรคตด้วยอุเบกขา กิริยาเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ฯลฯ อนุโลมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคต ด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย (๔)

[๒๘] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่วิญญาณ ๔ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ ที่สหรคตด้วยอุเบกขา เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ มโนธาตุที่เป็น วิบากเป็นปัจจัยแก่มโนวิญญาณธาตุที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ภวังคจิตที่ สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ กุศลและอกุศลที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่สหรคตด้วยปีติ กิริยาเป็นปัจจัยแก่ วุฏฐานะ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยปีติโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย (๔)

(อนึ่ง พึงกำหนดข้อความเหล่านี้เท่านั้นเป็นหลัก)

[๒๙] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ แก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ภวังคจิตที่ สหรคต ด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิต ฯลฯ มโนวิญญาณธาตุที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยปีติและสหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่มโนวิญญาณธาตุที่เป็นกิริยา ฯลฯ ภวังคจิตที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ กุศลและอกุศลที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่สหรคตด้วยอุเบกขา กิริยาเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติ และที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็น

ปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคต ด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัย แก่ผลสมาบัติที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สมนันตรปัจจัย

[๓๐] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับปฏิจจวาร สหชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ)

อัญญมัญญปัจจัยและนิสสยปัจจัย

[๓๒] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย (พึงเพิ่มเป็น ๑๐ วาระ)

อุปนิสสยปัจจัย

[๓๓] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่สหรคตด้วยปีติให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติ ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญาแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล ฯลฯ มีมานะ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยจาคะที่สหรคตด้วยปีติ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่สหรคตด้วยปีติให้เกิดขึ้น ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีจิตสหรคตด้วยปีติ ลักทรัพย์ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ งัดแงะ ปล้นไม่ให้เหลือ ปล้นเรือนหลังเดียว ดักจี้ในทางเปลี่ยว ล่วงเกินภรรยาผู้อื่น ฆ่าชาวบ้าน ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ... ศีล ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติ ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มี

จิตสหรคตด้วยสุข ลักทรัพย์ ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศรัทธาที่สหรคต ด้วยปีติแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือ ทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูป- นิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัย ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

[๓๔] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข แล้ว ให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศีลที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศีลที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

[๓๕] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศรัทธาที่ สหรคตด้วยอุเบกขาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศีลที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วย อุเบกขาแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศีลที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขาแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขาแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

[๓๖] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่า ชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยสุขอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนา และกายวิญญาณที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศรัทธาที่สหรคต ด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ฯลฯ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยอุเบกขาอาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคต ด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลมีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขอาศัย ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ ทำมรรค ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ มีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข อาศัยศีลที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ... โมหะ ... มานะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วจึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ... วิปัสสนา ... มรรค ... สมาบัติให้เกิดขึ้น มีจิตสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ลักทรัพย์ พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ งัดแงะ ปล้นไม่ให้เหลือ ปล้นเรือนหลังเดียว ดักจี้ในทางเปลี่ยว ล่วงเกินภรรยาผู้อื่น ฆ่าชาวบ้าน ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

อาเสวนปัจจัย

[๓๗] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่โคตรภูที่สหรคตด้วยปีติ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัย แก่โคตรภูที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่โวทานที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย โคตรภูที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่มรรคที่สหรคตด้วยสุข โวทานที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่มรรคที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย ฯลฯ โวทานที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่มรรคที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

[๓๘] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วย ปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย (ย่อ) (พึงดูนัยแห่งปีติแล้วเพิ่มเติม)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขา โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุเบกขาซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ โวทานที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่มรรคที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

[๓๙] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติ ฯลฯ สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุข โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย ฯลฯ โวทานที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่มรรคที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

กัมมปัจจัย

[๔๐] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยปีติโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคต ด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยอุเบกขาโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่สหรคต ด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย (๔)

[๔๑] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุข ... (พึงดูการนับทั้ง ๔ แล้วเพิ่มเถิด)

[๔๒] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ ฯลฯ

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่สหรคตด้วยอุเบกขา ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ ... (พึงเพิ่มเป็น ๔ วาระ ผู้รู้พึงจำแนกสภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติ) (๔)

วิปากปัจจัย

[๔๓] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งสหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ ฯลฯ

(พึงขยายวาระทั้ง ๑๐ ให้พิสดารเหมือนเหตุปัจจัยในปฏิจจวาร)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๔๔] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัตถิปัจจัย (พึงขยายวาระทั้ง ๑๐ ให้พิสดาร) เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย (นัตถิปัจจัยและวิคตปัจจัยเหมือนกับอนันตรปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๔๕] เหตุปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๑๖ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๑๖ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๑๖ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๑๖ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๑๐ วาระ

นิสสยปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	มี ๑๖ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๑๖ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๑๖ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๑๖ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๐ วาระ

(ผู้รู้พึงนับอนุโลมกุสลติกะ)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๔๖] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๔)

[๔๗] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัยและกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๔)

[๔๘] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัยและกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๔)

[๔๙] สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่สหรคตด้วยปีติโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยอุเบกขาโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่สหรคตด้วยปีติและที่สหรคตด้วยสุขโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๔)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕๐] นเหตุปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นนิสสยปัจจัย มี ๑๖ วาระ

นอุปนิสสยปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๑๖ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๖ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๑๖ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๑๖ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๑๖ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๑๖ วาระ

ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑๖ วาระ (ผู้รู้พึงนับปัจจนียะ)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

ทุกนัย

[๕๑] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ

นอาหารปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นอินทรียปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นฌานปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นมัคคปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ

ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑๐ วาระ (ผู้รู้พึงนับอนุโลมปัจจนียะ)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

ทุกนัย

[๕๒] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑๖ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๑๖ วาระ

อวิคตปัจจัย "....." มี ๑๐ วาระ

(ผู้รู้พึงนับปัจจนียานุโลม)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปีติติกะ จบ

๘. ทัสสเนนปหาตัพพติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๓] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒

และจิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ อาศัย มหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป และกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

[๔] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐาน-รูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

[๗] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อนันตรปัจจัยและสมนันตรปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอารัมมณปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ฯลฯอาศัยมหาภูตรูป ๑ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

[๑๐] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อัญญมัญญปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย มี ๑ วาระ

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย มี ๑ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับ เหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น

นิสสยปัจจัยเป็นต้น

[๑๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนิสสยปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับเหตุปัจจัย) เพราะอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ วาระ เพราะปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอาเสวนปัจจัย (ไม่มีวิปากปฏิสนธิ) เพราะกัมมปัจจัย (ปัจจัยมีนิสสยปัจจัยเป็นต้นบริบูรณ์แล้ว รูปที่เป็นภายในและมหาภูตรูปของเหล่าอสัญญสัตตพรหมก็บริบูรณ์แล้ว)

วิปากปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๑๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอาหารปัจจัย (ปัจจัยมีอาหารปัจจัยเป็นต้น บริบูรณ์แล้ว มหาภูตรูปที่เป็นภายในและอาหารสมุฏฐานรูปก็บริบูรณ์แล้ว) เพราะอินทรียปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับกัมมปัจจัย) เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับเหตุปัจจัย) เพราะสัมปยุตตปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอารัมมณปัจจัย) เพราะวิปปยุตตปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับวิปปยุตตปัจจัยในกุสลติกะ) เพราะอัตถิปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๕]	เหตุปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๙ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๙ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๙ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๙ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
	วิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ

อวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ

(ผู้รู้พึงนับอนุโลมตามบทเหล่านี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๑๖] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น เพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๑๗] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูป

อาศัยขันธ์ที่ไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์ เกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

[๑๘] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๑๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (นอธิปติปัจจัยเป็นต้น บริบูรณ์แล้วเหมือนกับเหตุปัจจัย) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย

นปุเรชาตปัจจัย

[๒๐] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๒)

[๒๑] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจร

ภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัย ขันธ์ ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ ที่เป็น ภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๒๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย

นกัมมปัจจัย

[๒๓] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัย สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

นวิปากปัจจัย

[๒๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับนอธิปติปัจจัย ไม่มีปฏิสนธิ)

นอาหารปัจจัย

[๒๕] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น เพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

นอินทรียปัจจัย

[๒๖] ... อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้อง บน ๓ ฯลฯ เพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็น สมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม รูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น

นฌานปัจจัย

[๒๗] ... อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณเกิดขึ้น ฯลฯอาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

นมัคคปัจจัย

[๒๘] ... อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

นสัมปยุตตปัจจัย

[๒๙] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนสัมปยุตตปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับนอารัมมณปัจจัย)

นวิปปยุตตปัจจัย

[๓๐] ... อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ (๑)

... อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิอาศัยขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (๑)

... อาศัยสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน

๓ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

โนนัตถิปัจจัยและโนวิคตปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย (ปัจจัยทั้ง ๒ นี้เหมือนกับนอารัมมณปัจจัย)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๓๒]

นเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
นอารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
นอนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
นอาเสวนปัจจัย	มี ๙ วาระ
นกัมมปัจจัย	มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย	มี ๙ วาระ
นอาหารปัจจัย	มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย	มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย	มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย	มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย	มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย	มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย	มี ๕ วาระ

(ทราบแล้วพึงนับต่อไป)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๓๓]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	นกัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ

(ผู้รู้พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๓๔]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

(ผู้รู้พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

๘. ทัสสเนนปหาตัพพติกะ ๒. สหชาตวาร

๑ - ๔. ปัจจยานุโลมเป็นต้น

[๓๕] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดร่วมกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดร่วมกับขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ เกิดร่วมกับขันธ์ ๒ ฯลฯ

(สหชาตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๘. ทัสสเนนปหาตัพพติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๓๖] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

[๓๗] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่ ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัย

เกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ ทำมหาภูตรูป ๑ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูป ทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูป ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป ทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๓๘] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณ

ด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

[๓๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำ สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้อง บน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

อารัมมณปัจจัย

[๔๐] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณ ด้วย โสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณ ทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

[๔๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๔๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย (อธิปติปัจจัยเป็นต้นบริบูรณ์แล้ว ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยทั้ง ๒ นี้เหมือนกับอารัมมณปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ... ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... มี ๓ วาระ

... ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

[๔๓] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำ ขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ ทำ มหาภูตรูป ๑ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำมหาภูตรูป ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กาย

วิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย (ปัจจัยที่เหลือเหมือนกับเหตุปัจจัย)

อัญญมัญญปัจจัยเป็นต้น

[๔๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอาเสวนปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิและวิบาก) เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๔๕]

เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
อธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย	มี ๗ วาระ
นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๗ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ

อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๔๖] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะ ทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ ๑ ที่เป็น อเหตุกะซึ่งไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำ ขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับ เหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

[๔๗] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุ

ปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๔๘] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปทำขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่ เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

[๔๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๕๐] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย

นปุเรชาตปัจจัย

[๕๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ใน อรูปาวจรภูมิ ... ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

[๕๒] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ กฏัตตารูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๕๓] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย

นกัมมปัจจัย

[๕๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

... ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

... ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

[๕๕] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๕๖] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (นวิปากปัจจัยเป็นต้นบริบูรณ์แล้ว ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม

ฯลฯ เพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็น สมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์ทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... ทำขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ สภาวธรรมที่ไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๕๗] นเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ

นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๕๘] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๕๙] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ

อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๖ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

(พึงทำนิสสยวารให้เหมือนกับปัจจยวาร)

๘. ทัสสเนนปหาตัพพติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๖๐] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๖๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะอารัมมณปัจจัย (พึงขยายทุกบทให้พิสดาร มีบทละ ๓ วาระ)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๖๒]

เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
สมนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
สหชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๓ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๖๓] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็น อเหตุกะ ฯลฯ (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๖๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะนอธิปติปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย เพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ... เกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่ต้องประหารณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ปัญจวิญญาณ ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะนวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๖๕] นเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๖๖]	นอธิปติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นกัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๖๗]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

ปัจจนียานุโลม จบ

สังสัฏฐวาร จบ

๘. ทัสสเนนปหาตัพพติกะ ๖. สัมปยุตตวาร

๑. ปัจจยานุโลมเป็นต้น

[๖๘] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคสัมปยุตกับสภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย (สัมปยุตตวารเหมือนกับสังสัฏฐวาร)

๘. ทัสสเนนปหาตัพพติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๖๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

[๗๐] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เหตุที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เหตุที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เหตุที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่

ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๗๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินทิฏฐิ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินทิฏฐินั้น ราคะที่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัส ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภวิจิกิจฉา วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภโทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณากิเลสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งละได้แล้ว รู้กิเลสที่เคย เกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติ- มรรคด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๗๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิด เพลินราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลิน ราคะนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น เพราะปรารภอุทธัจจะ อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น เพราะปรารภโทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรค เบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลิน ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินราคะ นั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉา จึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้นเพราะปรารภอุทธัจจะ ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้นเพราะปรารภโทมนัสที่

ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณากิเลสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งละได้แล้ว พิจารณา กิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติ-ญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

[๗๓] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณา กุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌาน พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค ผลและอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย บุคคล เห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว ยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้น เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึง เกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินกุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ฯลฯ ออกจากฌาน แล้วยินดีเพลิดเพลินฌาน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินฌานนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ เมื่อฌานเสื่อม โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้มีความเดือดร้อน ยินดี

เพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินโสตะ ฯลฯ ฆานะ ฯลฯ ชิวหา ฯลฯ กาย ฯลฯ รูป ฯลฯ เสียง ฯลฯ กลิ่น ฯลฯ รส ฯลฯ โผฏฐัพพะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้น เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึง เกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินกุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ฯลฯ ออกจากฌาน ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น (๓)

อธิปติปัจจัย

[๗๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินทิฏฐิให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินทิฏฐินั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรม ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๗๕] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๔)

[๗๖] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ฯลฯ ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรคและผลโดยอธิปติปัจจัย

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอธิปติปัจจัย มีอย่าง เดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลให้ทาน

สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว ยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิด เพลินกุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่าง เดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว ยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินกุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ฯลฯ บุคคลยินดีเพลิดเพลิน ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นอารมณ์อย่าง หนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น (๓)

อนันตรปัจจัย

[๗๗] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติ

มรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย (๓)

สมนันตรปัจจัย

[๗๘] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

[๗๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยสหชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้อง บน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยสหชาตปัจจัย หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ ฯลฯ มหาภูต-รูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย (๑)

อัญญมัญญปัจจัย

[๘๐] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

นิสสยปัจจัย

[๘๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยนิสสยปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยนิสสยปัจจัย

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยนิสสยปัจจัย (๒)

[๘๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย (๒)

อุปนิสสยปัจจัย

[๘๓] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคแล้วฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ อาศัยโทสะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความ

ปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยโทสะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

[๘๔] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้อง บน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ แล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ อาศัยโทสะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาแล้ว ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งของของตนเป็นปัจจัยแก่ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งของของคนอื่นโดยอุปนิสสยปัจจัย ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งหวงแหนของตนเป็นปัจจัยแก่ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งหวงแหนของคนอื่นโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ แล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้นอาศัยโทสะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๘๕] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีล ...สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธา ... สุตะ ... ศีล ... จาคะ ... ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้วถือทิฏฐิอาศัยศีล ฯลฯ เสนาสนะแล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้วมีมานะอาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วมีมานะ ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะ เป็นปัจจัยแก่ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

ปุเรชาตปัจจัย

[๘๖] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ฯลฯ เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ฯลฯ บุคคลยินดีเพลิดเพลินหทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินหทัยวัตถุ นั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉา จึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น ยินดีเพลิดเพลินโสตะ ฯลฯ กาย ... รูป ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๘๗] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๘๘] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย ฯลฯ ที่เกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณ ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย ฯลฯ ที่เกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย ฯลฯ ที่เกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู ... อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ... โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค ... โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๘๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่างคือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัย แก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูป ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๙๐] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๙๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอาหารปัจจัย (ย่อ) กวฬิงการาหาร มี ๗ วาระ เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ จักขุนทรีย์ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์ ฯลฯ มี ๗ วาระ เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย

วิปปยุตตปัจจัย

[๙๒] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยวิปปยุตตปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ (แม้บทนี้ก็เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย (๓)

อัตถิปัจจัย

[๙๓] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่กาย นี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ มี ๓ วาระ (พึงเพิ่มเหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

[๙๔] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้อง บน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นแจ้งโสตะ ... กาย ... รูป ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพ- โสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัย แก่กายวิญญาณ ฯลฯ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ เพราะปรารภความยินดีเพลิด เพลินจักษุนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ยินดีเพลิด เพลินโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะ จึงเกิดขึ้น โทมนัสที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น ยินดีเพลิดเพลินโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยมรรค เบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย (๓)

[๙๕] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัยมี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและกวฬิงการา-หารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและรูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (พึงเพิ่มเป็น ๒ วาระ)

นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย และอวิคตปัจจัย

[๙๖] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๙๗] เหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๘ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๗ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๙ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๘ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๙๘] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยสหชาตปัจจัย (๓)

[๙๙] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัยและปัจฉาชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยสหชาตปัจจัย (๔)

[๑๐๐] สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัยและอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัยและปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัยและปุเรชาตปัจจัย (๓)

[๑๐๑] สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระและอินทรียะ (๒)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระและอินทรียะ (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๑๐๒] นเหตุปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นนิสสยปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๘ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๘ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๑๔ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๑๔ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๘ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๑๐๓] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอาหารปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอินทรียปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นฌานปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นมัคคปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๑๐๔] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๘ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ

ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ทัสสเนนปหาตัพพติกะ จบ

๙. ทัสสเนนปหาตัพพเหตุกติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะเหตุ

ปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๓] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์ อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์ อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๕)

[๔] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และโมหะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

[๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และโมหะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

อารัมมณปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัย ขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา อาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และโมหะอาศัย ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และโมหะอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงจำแนกเหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

[๗] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๓)

[๘] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และโมหะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ และโมหะเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับเหตุปัจจัย) ... อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับเหตุปัจจัย ในอธิปติปัจจัยไม่มีโมหะ)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูป อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

[๑๐] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัย มหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อนันตรปัจจัยและสมนันตรปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยทั้งสองนี้เหมือนกับอารัมมณปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัย ขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค เกิดขึ้น โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์ ๓ โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัย ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

[๑๓] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์ ๓ โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

[๑๔] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย (ย่อ) (พึงเพิ่มให้เหมือนกับเหตุปัจจัย) (๓)

อัญญมัญญปัจจัยเป็นต้น

[๑๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๖] เหตุปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๑๑ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๙ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๑๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๑๑ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๑๑ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๑๑ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๑๗ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๑๗ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๑๗ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๑๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๑๑ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๑๗] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น อเหตุกะซึ่งมีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น

ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์ อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหาร เป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๑๘] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

[๑๙] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัย มหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๒๐] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย

นปุเรชาตปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ใน อรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ และโมหะอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๓)

... อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

[๒๒] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย

ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ สัมปยุตตขันธ์อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุ ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ สัมปยุตตขันธ์อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๓)

[๒๓] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย (พึงเพิ่มแม้ปัจจัยเหล่านี้เป็น ๒ วาระ)

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๒๔] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย

นกัมมปัจจัย

[๒๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่ มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนา ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วย มรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตเจตนาอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุ ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตเจตนาอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๓)

[๒๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตเจตนาอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตเจตนาอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัย

[๒๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ)

นอาหารปัจจัยเป็นต้น

[๒๘] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับ เหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนอินทรียปัจจัย ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ปัญจวิญญาณ ฯลฯ (พึงเพิ่มมหาภูต

รูปด้วย) เพราะนมัคคปัจจัย ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนสัมปยุตตปัจจัย

นวิปปยุตตปัจจัยเป็นต้น

[๒๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ใน อรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา อาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ และโมหะอาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ใน อรูปาวจรภูมิ ... ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

[๓๐] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ สัมปยุตตขันธ์ อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ สัมปยุตตขันธ์อาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๓)

[๓๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคอาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้น

เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและอาศัยโมหะเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๓๒] นเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๓๓]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นกัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
	โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๓๔]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวารเหมือนปฏิจจวาร)

๙. ทัสสเนนปหาตัพพเหตุกติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๓๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับปฏิจจวาร)

... ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับปฏิจจวาร)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำ สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... มี ๑ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับปฏิจจวาร) ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณ

ด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐาน-รูปทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๓๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำ ขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ และโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

อารัมมณปัจจัย

[๓๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับอารัมมณปัจจัยในปฏิจจวาร)

... ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับปฏิจจวาร)

[๓๘] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุเกิดขึ้น จักขุวิญญาณทำจักขายตนะ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓

ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๓๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ และโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและอาศัยหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และโมหะ ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ (๓)

[๔๐] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และโมหะทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

อธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๔๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

... ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๑ วาระ ฯลฯ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๔๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำ มหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูป ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ มี ๓ วาระ (เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย

สหชาตปัจจัย

[๔๓] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

... ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ (ย่อ) (เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

[๔๔] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและ

ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ ทำมหาภูตรูป ๑ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐาน-รูปทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปทำโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๔๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและอาศัยหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๓ และโมหะทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และโมหะทำขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

อัญญมัญญปัจจัยเป็นต้น

[๔๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย

วิปปยุตตปัจจัย

[๔๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น

เพราะวิปปยุตตปัจจัย โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์และโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ (เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

[๔๘] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำ ขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะวิปยุตตปัจจัย ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย มหาภูตรูป ๓ ทำมหาภูตรูป ๑ ให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตรูปที่เป็นอุปาทายรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย สัมปยุตตขันธ์ทำโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปทำโมหะที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

[๔๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์และโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วย

วิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหา- ภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำหทัยวัตถุและโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะวิปปยุตตปัจจัย จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์และโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์ ๓ และโมหะทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๓ และโมหะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะวิปปยุตตปัจจัย (๓)

... ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ มี ๓ วาระ (เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

อัตถิปัจจัยเป็นต้น

[๕๐] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕๑]	เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ

ปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๕๒] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ (บริบูรณ์แล้ว) จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะ

ซึ่งมีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

[๕๓] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๕๔] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรค เบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปทำขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

[๕๕] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๕๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย (เหมือนกับปัจจนียะในปฏิจจวาร มี ๑๓ วาระ ไม่มีข้อต่างกัน) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย

นกัมมปัจจัย

[๕๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ อาศัยขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ เจตนาที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตเจตนาทำโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้อง

ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตเจตนาทำโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น (๓)

[๕๘] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตเจตนาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ทำขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สัมปยุตตเจตนาทำขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำโมหะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๕๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคทำสภาวธรรมที่มีเหตุ ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะนอาหารปัจจัย ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็น สมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนอินทรียปัจจัย ... ที่เป็น ภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์ทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ... ทำขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย ... ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย (เหมือนกับนวิปปยุตตปัจจัย ในปัจจนียะแห่งปฏิจจวาร ไม่มีข้อต่างกัน มี ๑๑ วาระ) เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๖๐]	นเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๕ วาระ

นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๖๑] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

	โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๖๒]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

(นิสสยวารเหมือนกับปัจจยวาร)

๙. ทัสสเนนปหาตัพพเหตุกติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๖๓] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์เกิดระคนกับโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์เกิดระคนกับโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๓)

[๖๔] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและเกิดระคนกับโมหะ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและเกิดระคนกับโมหะ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๖๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และโมหะ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

... เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

[๖๖] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุ ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์เกิดระคนกับโมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ สัมปยุตตขันธ์เกิดระคนกับโมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและเกิดระคนกับโมหะ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ และโมหะ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและเกิดระคนกับโมหะ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

อธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๖๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิด ระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

... เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๑ วาระ

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย

สหชาตปัจจัยเป็นต้น

[๖๘] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัยเพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๖๙]

เหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
สหชาตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
นิสสยปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ

วิปปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๑๑ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๑๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๗๐] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา เกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ เกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ เพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะ ซึ่งมีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๗๑] ... เกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ เพราะนวิปากปัจจัย เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๗๒] นเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๑ วาระ

นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๗๓] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๗๔] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

สังสัฏฐวาร จบ

(สัมปยุตตวารเหมือนกับสังสัฏฐวาร)

๙. ทัสสเนนปหาตัพพเหตุกติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๗๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีเหตุต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

[๗๖] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะ ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๕)

อารัมมณปัจจัย

[๗๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินทิฏฐิ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินทิฏฐินั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภ วิจิกิจฉา วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภโทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งละได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ ด้วยเจโตปริยญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ อาวัชชนจิต และโมหะโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณ

ปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น (๓)

[๗๘] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึง เกิดขึ้น เพราะปรารภอุทธัจจะ อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น เพราะปรารภโทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรค เบื้องบน ๓ โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินราคะนั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภอุทธัจจะ ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภโทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึง เกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ด้วยเจโตปริยญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ อาวัชชนจิต และโมหะโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะจึง เกิดขึ้น (๕)

[๗๙] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน ... (พึงขยายให้พิสดารเหมือน กับทัสสนติกะ) ... เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตและโมหะโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วย มรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน ... (เหมือนกับทัสสนติกะ) (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน ... (เหมือนกับทัสสนติกะ) (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภจักษุ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น เพราะปรารภโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะจึงเกิดขึ้น (๕)

[๘๐] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา และโมหะ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึง เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคมรรคเบื้องบน ๓ และโมหะจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุ

ไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น (๓)

[๘๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึง เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึง เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ และโมหะจึงเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ และโมหะ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ เพราะปรารภขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะจึงเกิดขึ้น (๕)

อธิปติปัจจัย

[๘๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอธิปติปัจจัย (เหมือนกับทัสสนติกะ มี ๑๐ วาระ)

อนันตรปัจจัย

[๘๓] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดหลัง ๆ และโมหะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๘๔] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดหลัง ๆ และโมหะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๘๕] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา และที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่ง เกิดหลัง ๆ และโมหะโดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและโมหะโดยอนันตรปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะซึ่งเกิดหลัง ๆ และโมหะโดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยอนันตรปัจจัย (๕)

[๘๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ และโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ และโมหะเป็นปัจจัยแก่โมหะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ และโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดหลัง ๆ และโมหะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอนันตรปัจจัย มี ๓ วาระ (มีข้อความเหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

สมนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๘๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย (ย่อเหมือนกับสหชาตปัจจัยใน ปฏิจจวาร) เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย (ย่อเหมือนกับอัญญมัญญปัจจัยในปฏิจจวาร) เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย (ย่อเหมือนกับนิสสยวารในปัจจยวาร ไม่มี ฆฏนาเป็นแผนกหนึ่งต่างหาก)

อุปนิสสยปัจจัย

[๘๘] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค แล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ อาศัยโทสะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยโทสะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ผลสมาบัติและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... .ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๘๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โทสะ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ แล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ อาศัยโทสะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรค เบื้องบน ๓ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาแล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ... โทสะ ... โมหะ ... ทิฏฐิ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งของของตนเป็นปัจจัยแก่ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งของของคนอื่นโดยอุปนิสสยปัจจัย ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งหวงแหนของตนเป็นปัจจัยแก่ ความยินดีด้วยอำนาจความพอใจในสิ่งหวงแหนของคนอื่นโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ แล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยโทสะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... โมหะ ... มานะ ... ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ผลสมาบัติและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๙๐] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะ ... โมหะแล้วให้ทาน ฯลฯ ศรัทธา ฯลฯ โมหะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ผลสมาบัติและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้ว ถือทิฏฐิ อาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... เสนาสนะ ... โมหะแล้วฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะ และโมหะเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้ว มีมานะ ฯลฯ อาศัยโมหะแล้ว มีมานะ ฯลฯ ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธา ... ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... เสนาสนะ และโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ศรัทธา ฯลฯ เสนาสนะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๙๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่ราคะ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ผลสมาบัติและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๙๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ผลสมาบัติ และโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

ปุเรชาตปัจจัย

[๙๓] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ เห็นแจ้งโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ และโมหะโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ จึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ เพราะปรารภจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยปุเรชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ เพราะปรารภจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยปุเรชาตปัจจัย (๕)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๙๔] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๙๕] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคซึ่งเกิดหลังๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่โมหะที่เกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาซึ่งเกิดหลัง ๆ และโมหะโดยอาเสวนปัจจัย

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ (ย่อ) มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (ในวาระที่มีอาเสวนปัจจัยเป็นมูล วุฏฐานะและอาวัชชนจิตพึงละไว้ ๑๗ วาระ บริบูรณ์แล้ว เหมือนกับอนันตรปัจจัย)

กัมมปัจจัย

[๙๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาว- ธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัย แก่โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

[๙๗] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

[๙๘] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๙๙] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปากปัจจัย (ทั้งปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล) ขันธ์ที่เป็นวิบากเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ

อาหารปัจจัย

[๑๐๐] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหาร ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอาหารปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ (เหมือนกับบทว่าโสดาปัตติมรรค)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอาหารปัจจัย

อินทรียปัจจัยเป็นต้น

[๑๐๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอินทรียปัจจัย มี ๓ วาระ (ปัจจัยนี้เหมือนกับอาหารปัจจัย พึงเพิ่มโมหะเข้าด้วย)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ฯลฯ จักขุนทรีย์เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย (พึงทำปัจจัยเหล่านี้ให้เป็นปัจจัยที่มีเหตุ) เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย (เหมือนกับสัมปยุตตวารในปฏิจจวาร)

วิปปยุตตปัจจัย

[๑๐๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ (เหมือนกับทัสสนติกะ)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ (เหมือนกับทัสสนติกะ)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ (เหมือนกับทัสสนติกะ)

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ และโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและ

มรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยวิปปยุตตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยวิปปยุตตปัจจัย (๕)

[๑๐๓] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

อัตถิปัจจัยเป็นต้น

[๑๐๔] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเป็นปัจจัยแก่โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โมหะและจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ ... มี ๓ วาระ

[๑๐๕] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัยมี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ จักขายตนะ ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ และโมหะโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ และโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยเป็นอัตถิปัจจัย กวฬิง-การาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น โทมนัสที่มีเหตุต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคจึงเกิดขึ้น หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วย โสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูป โดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ เพราะปรารภจักษุ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะจึง เกิดขึ้น ฯลฯ เพราะปรารภหทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะโดยอัตถิปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูป โดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ เพราะปรารภจักษุ ขันธ์ที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและโมหะจึง เกิดขึ้น ฯลฯ เพราะปรารภหทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะและโมหะโดยอัตถิปัจจัย (๕)

[๑๐๖] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่โมหะโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและหทัยวัตถุเป็นปัจจัย แก่ขันธ์ ๓ และโมหะ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและโมหะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และโมหะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอัตถิปัจจัย (ย่อ มี ๓ วาระ พึงจำแนก โสดาปัตติมรรคนัย พึงกำหนดบทว่าอุทธัจจะไว้) เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๐๗]	เหตุปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๕ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๕ วาระ

อาเสวนปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๑๐๘] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรค และมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๑๐๙] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๑๑๐] สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและไม่ต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๕)

[๑๑๑] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

(ในข้อนี้มีสหชาตปัจจัยและปุเรชาตปัจจัยเจือปนกันอยู่ พึงทำตามพระบาลีในการนับใคร่ครวญแล้วจึงนับ)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้อง ๓ มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

(แม้ในข้อนี้มีคำว่า อารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย ในพระบาลีไม่มี เมื่อจะนับพึงใคร่ครวญแล้วจึงนับ)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณ ด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรค เบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๓)

(ในข้อนี้ สหชาตปัจจัยและปุเรชาตปัจจัยมีวาระเจือปนกันอยู่ พึงทำตามพระบาลี)

[๑๑๒] สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (แม้ในข้อนี้สหชาตปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย มีวาระเจือปนกันอยู่) (๒)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (แม้ในข้อนี้ก็มีอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัยอยู่ด้วย) (๓)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้อง ประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีเหตุต้องประหาณด้วยมรรคเบื้องบน ๓ และที่มีเหตุไม่ต้องประหาณด้วยโสดาปัตติมรรคและมรรคเบื้องบน ๓ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๕)

(แม้ในข้อนี้ สหชาตปัจจัยและปุเรชาตปัจจัยก็มีอยู่ วาระที่ท่านไม่ได้เขียนไว้ เมื่อจะนับในพระบาลีก็จะไม่สมกับพยัญชนะ วาระที่ไม่ได้เขียนไว้ในพระบาลีมีจำนวนปรากฏอยู่ ถ้าสงสัยพึงพิจารณาดูในอัตถิปัจจัยในอนุโลม)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๑๓] นเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นนิสสยปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๒๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๑๑๔] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ

นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอาหารปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นฌานปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นมัคคปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๑๑๕] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ

กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัญหาวาร จบ
ทัสสเนนปหาตัพพเหตุกติกะ จบ
๑๐. อาจยคามิติกะ ๑. ปฏิจจวาร
๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร
เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๒] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน อาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๓)

[๓] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและอาศัย มหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้น (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๔] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัย ขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น มี ๑ วาระ (ไม่มีปฏิสนธิ) มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหา- ภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและอาศัยมหภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๖] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย (พึงเพิ่มมหาภูตรูปทั้งหมด) เพราะอัญญมัญญปัจจัย (จิตตสมุฏฐานรูป กฏัตตารูป และอุปาทายรูปไม่มี) เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๗]	เหตุปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๙ วาระ

วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๙ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๙ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๙ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๙ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๙ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๙ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึง ปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่ สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ

จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยขันธ์ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๑๑] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย (มี ๗ วาระ เหมือนกับกุสลติกะ) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย

นอาเสวนปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย (มี ๑ วาระ พึงเพิ่มมหาภูตรูปทั้งหมด)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นกัมมปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานอาศัยขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานอาศัยขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๑๔] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติอาศัยสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (พึงเพิ่มให้บริบูรณ์ ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะนอาหารปัจจัย เพราะนอินทรียปัจจัย เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย (มี ๓ วาระ) เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๕]	นเหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๖ วาระ

นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๙ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๗ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๙ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๑๖] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๖ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

นวิปากปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๑๗] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นิสสยปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๐. อาจยคามิติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๘] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ทำขันธ์ ๒ ให้ เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ... มี ๓ วาระ

[๑๙] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๒๐] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ และจุติและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ... มี ๓ วาระ

อารัมมณปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ... ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ... มี ๑ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ ถึงนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ และจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

อธิปติปัจจัย

[๒๒] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ... มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ... มี ๑ วาระ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (แม้ในข้อนี้ฆฏนาก็เหมือนกับเหตุปัจจัย)

อนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๒๓] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ... มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำหทัยวัตถุ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย (ย่อ พึงเพิ่มฆฏนาทั้งหมด)

อัญญมัญญปัจจัยเป็นต้น

[๒๔] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย

เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๒๕]	เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๗ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๗ วาระ
	วิคตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อวิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๒๖] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขุวิญญาณ ทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ และจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๒๗] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย (ย่อ เหมือนกับปฏิจจวาร)

นอธิปติปัจจัย

[๒๘] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

[๒๙] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๓๐] ... เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร มี ๗ วาระ) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย (พึงเพิ่มให้บริบูรณ์)

นอาเสวนปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ และจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุ ให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นกัมมปัจจัย

[๓๒] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึง ปฏิสนธิและจุติทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำขันธ์ที่เป็น เหตุให้ถึงนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... เจตนาที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ และจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๓๓] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติทำสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (พึงเพิ่มให้บริบูรณ์ ไม่มีในปฏิสนธิขณะ)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำสภาวธรรมที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์ทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่เป็น ภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ...

ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ สภาวธรรมที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ฯลฯ สำหรับ เหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น สภาวธรรมที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานทำหทัยวัตถุ ... เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร มี ๓ วาระ) เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๓๔] นเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๓๕] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๑ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๓๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
นิสสยปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ

วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัจจยวาร จบ

(นิสสยวารเหมือนกับปัจจยวาร)

๑๐. อาจยคามิติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๓๗] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดระคนกับสภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิด ระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๓๘] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย

เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๓๙] เหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๓ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๓ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๓ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๓ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๓ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๔๐] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดระคนกับสภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิด ระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะ ซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๔๑] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเพราะนอธิปติปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเกิดระคนกับสภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ... เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ เพราะนกัมมปัจจัย เพราะนวิปากปัจจัย เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๔๒] นเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๒ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๔๓] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๔๔] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
มัคคปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

สังสัฏฐวาร จบ

(สัมปยุตตวารเหมือนกับสังสัฏฐวาร)

๑๐. อาจยคามิติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๔๕] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐาน-รูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๔๖] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษา อุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌาน พระเสขะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลส ที่เคยเกิดขึ้น พระเสขะหรือปุถุชนเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยเป็น สภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิ ... วิจิกิจฉา ... อุทธัจจะ ... โทมนัสจึง เกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนกุศลเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนกุศลโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนกุศลเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตน- กุศล ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอรหันต์พิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อม ด้วยจิตที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติด้วยเจโตปริยญาณ พระเสขะหรือปุถุชนเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เมื่อ กุศลดับแล้ว จิตตุปบาทที่เป็นวิบากจึงเกิดขึ้นโดยเป็นตทารมณ์ บุคคลยินดีเพลิดเพลิน ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะ จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เมื่ออกุศลดับแล้ว จิตตุปบาทที่เป็นวิบากจึงเกิดขึ้นโดยเป็นตทารมณ์ อากาสานัญจายตนกุศลเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนวิบากและกิริยาโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนกุศลเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนวิบากและกิริยาโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๔๗] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระเสขะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอรหันต์ออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรค รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานด้วย เจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๔๘] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอรหันต์พิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่ผลและอาวัชชนจิต โดยอารัมมณปัจจัย พระอรหันต์เห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็น อนัตตา เห็นแจ้งโสตะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนกิริยาเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนกิริยาโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนกิริยาเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนกิริยา ฯลฯ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระเสขะพิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและโวทานโดยอารัมมณปัจจัย พระเสขะหรือปุถุชนเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดี เพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภ ความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉา ... อุทธัจจะ ... โทมนัส ... เห็นรูปด้วยทิพพจักขุฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

อธิปติปัจจัย

[๔๙] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณา กุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น บุคคลยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัย แก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๕๐] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ ถึงนิพพานโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระเสขะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึง ปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอรหันต์ออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่ จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๔)

[๕๑] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอธิปติปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอรหันต์พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่ผลโดยอธิปติปัจจัย

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระเสขะพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่นนิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและโวทานโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ... ยินดีเพลิดเพลินหทัย-วัตถุ ... ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก แน่นแล้วยินดีเพลิดเพลิน เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอธิปติปัจจัย (๓)

อนันตรปัจจัย

[๕๒] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย อนุโลมของพระเสขะเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนกุศลของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตเป็นปัจจัย แก่อาวัชชนจิต กิริยาเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะ อนุโลมของพระอรหันต์เป็นปัจจัยแก่ ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนกิริยาของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สมนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๕๓] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยสมนันตรปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) (ในปฏิจจวาร สหชาตปัจจัย มี ๙ วาระ เหมือนกับสหชาตวาร ในปฏิจจวาร อัญญมัญญปัจจัยเหมือนกับอัญญมัญญปัจจัย มี ๓ วาระ ในปัจจยวาร นิสสยปัจจัยเหมือนกับนิสสยวาร แม้ทั้ง ๔ ปัจจัยไม่มีฆฏนาแผนกหนึ่ง มี ๑๓ วาระ)

อุปนิสสยปัจจัย

[๕๔] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ ทำฌาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ บุคคลอาศัยศีลที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ สุตะ ฯลฯ จาคะ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ มานะ ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติ ฯลฯ ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมปฐมฌานเป็นปัจจัย แก่ปฐมฌานโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอุปนิสสยปัจจัย ปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ทุติยฌาน ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ปฐมมรรค ฯลฯ บริกรรมจตุตถมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติแล้วทำตนให้เดือดร้อนให้ร้อนรนเสวยทุกข์มีการแสวงหาเป็นมูลอาศัยศีลที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนาแล้วทำตนให้เดือดร้อนให้ร้อนรนเสวยทุกข์มีการแสวงหาเป็นมูลศรัทธาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา เป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย กรรมที่เป็นกุศลและอกุศลเป็นปัจจัยแก่วิบากโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๕๕] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรค เป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระเสขะอาศัยมรรคแล้วทำกุศลสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้ เกิดขึ้น เข้ากุศลสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว เห็นแจ้งสังขารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มรรคของพระเสขะเป็นปัจจัยแก่อัตถปฏิสัมภิทา ... ธัมมปฏิสัมภิทา ... นิรุตติปฏิสัมภิทา ... ปฏิภาณปฏิสัมภิทา ... ความเป็นผู้ฉลาดในฐานะและมิใช่ฐานะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระอรหันต์อาศัยมรรคแล้วทำกิริยาสมาบัติที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น เข้ากิริยาสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่ความเป็นผู้ฉลาดในฐานะและมิใช่ฐานะโดยอุปนิสสยปัจจัย มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๕๖] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยสุขทางกายแล้วทำตนให้เดือดร้อนให้ร้อน รนเสวยทุกข์มีการแสวงหาเป็นมูลอาศัยทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วทำตนให้เดือดร้อนให้ร้อนรน ฯลฯ สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย และผล-สมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย พระอรหันต์อาศัยสุขทางกายแล้วทำกิริยาสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เห็นแจ้ง ฯลฯ อาศัยทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะ เห็นแจ้ง ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยสุขทางกายแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติ ให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์อาศัยทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์ สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยสุขทางกายแล้วทำมรรคให้เกิดขึ้นอาศัยทุกข์ทาง กาย ฯลฯ เสนาสนะแล้วทำมรรคให้เกิดขึ้น สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

ปุเรชาตปัจจัย

[๕๗] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ พระอรหันต์เห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะ และวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ พระเสขะหรือปุถุชนเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **วัตถุปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๕๘] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึง ปฏิสนธิและจุติซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิด ก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย

อาเสวนปัจจัย

[๕๙] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค ฯลฯ โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๖๐] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

[๖๑] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนา ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๖๒] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๖๓] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย

วิปปยุตตปัจจัย

[๖๔] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่ จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัย แก่กายนี้ที่เกิดก่อน ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยวิปปยุตตปัจจัย (๓)

อัตถิปัจจัยเป็นต้น

[๖๕] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่กายนี้ ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน ... มี ๓ วาระ (พึงทำตามนัยแห่งสภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ)

[๖๖] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัย แก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ พระอรหันต์เห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็น

ปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ พระเสขะหรือปุถุชนเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดี เพลิดเพลิน เพราะปรารถความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะ ฯลฯ โทมนัสจึง เกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ราคะ ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอัตถิปัจจัย (๓)

[๖๗] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัย แก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอัตถิปัจจัยมี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และมหาภูตรูปเป็นปัจจัย แก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และกวฬิงการาหาร เป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอัตถิปัจจัย (พึงเพิ่ม ๒ วาระตามนัยที่แสดงแล้ว) เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๖๘] เหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๗ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๑๐ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๖ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๖ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๙ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๙ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๖ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๖ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๓ วาระ

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๖๙] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น เหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุ ให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยสหชาตปัจจัย (๔)

[๗๐] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยสหชาตปัจจัย (๔)

[๗๑] สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานโดยอุปนิสสยปัจจัยและปุเรชาตปัจจัย (๓)

[๗๒] สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติ มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิและจุติและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพานเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพาน มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นเหตุให้ถึงนิพพานและที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นเหตุให้ถึงปฏิสนธิ จุติ และนิพพาน มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๗๓] นเหตุปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นนิสสยปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑๕ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๙ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๙ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๑๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๑๕ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๗๔]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นกัมมปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอาหารปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นฌานปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นมัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๗๕]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๑๐ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๖ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๖ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๖ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๖ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

อาจยคามิติกะ จบ

๑๑. เสกขติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๒] สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัย ขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๓] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็น ของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคล อเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๔] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย (พึงเพิ่มมหาภูตรูปทั้งหมด) เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบาก ซึ่งเป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (มี ๓ วาระ พึงเพิ่มให้บริบูรณ์)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะวิปากปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคล ... มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นของเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๕] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๖]	เหตุปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๒ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๙ วาระ

วิปากปัจจัย	มี ๙ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๙ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๙ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๙ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๙ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๙ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๙ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๗] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็น ของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุ อาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็น ภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญ-สัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๙] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลอาศัยขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (พึงเพิ่มให้บริบูรณ์ พึงเพิ่มปฏิสนธิและมหาภูตรูปทั้งหมด) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย มี ๗ วาระ (เหมือนกับกุสลติกะ) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย ฯลฯ เพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

[๑๐] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัย ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ... อาศัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล ... มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่ ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล (บริบูรณ์แล้ว ... อาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ... ฆฏนา บริบูรณ์แล้ว พึงเพิ่ม ๒ วาระ มี ๙ วาระ) เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยขันธ์ที่ไม่

เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... มหาภูต-รูป ๑ ฯลฯ

นวิปากปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

[๑๒] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว ไม่มี ปฏิสนธิ)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอาหารปัจจัยเป็นต้น

[๑๓] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอาหารปัจจัย เพราะนอินทรียปัจจัย เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย

นสัมปยุตตปัจจัยเป็นต้น

[๑๔] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะนสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับนอารัมมณปัจจัย)

นวิปปยุตตปัจจัยเป็นต้น

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดขึ้น ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๕] นเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๙ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๙ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๒ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๕ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๑๖] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
นอาเสวนปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๙ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๑๗] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ

อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร เหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๑. เสกขติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๘] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ (เหมือนกับปฏิจจวาร)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ (เหมือนกับปฏิจจวาร)

[๑๙] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว) จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๒๐] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลอาศัยสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ ... จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

... ทำสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคล ... มี ๓ วาระ (เหมือนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล)

อารัมมณปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย มี ๑ วาระ

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น มี ๑ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย มี ๑ วาระ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จักขุ-วิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลทำ หทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็น ของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ ... (๑)

อธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๒๒] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะอธิปติปัจจัย เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ... ทำ ขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ ... (๑)

กัมมปัจจัยเป็นต้น

[๒๓] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย ... ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นของเสขบุคคล ... เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๒๔]	เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๔ วาระ

กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๒๕] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็น ของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ... หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับ เหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๒๖] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว) สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... จักขายตนะ ... ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคล ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรม ที่เป็นของเสขบุคคลทำขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลทำขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๒๗] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย (มี ๗ วาระ) เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลทำขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ เจตนาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็น ของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็น ของเสขบุคคลทำขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัย

[๒๘] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (บทมีสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นมูล มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (บทมีสภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นมูล มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (ในเสกขฆฏนา มี ๓ วาระ)

นอาหารปัจจัยเป็นต้น

[๒๙] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลทำสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอาหารปัจจัย เพราะนอินทรียปัจจัย เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย ฯลฯ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๓๐]	นเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัยม	๕ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นกัมมปัจจัย	มี ๔ วาระ
	นวิปากปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอาหารปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นอินทรียปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นฌานปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นมัคคปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	มี ๕ วาระ

นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๓๑] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๓๒] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ ฯลฯ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

(นิสสยวารเหมือนกับปัจจยวาร)

๑๑. เสกขติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๓๓] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคล ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคล ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับ ขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๓๔] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย ฯลฯ เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย (พึงเพิ่ม ๒ วาระ) ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๓๕]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๒ วาระ

กัมมปัจจัย มี ๓ วาระ ฯลฯ

อวิคตปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๓๖] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาว- ธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๓๗] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดระคนกับขันธ์ ที่เป็นของเสขบุคคล (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเกิดระคนกับขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคล (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล (พึงเพิ่ม ๒ วาระ) เพราะนอธิปติปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว มี ๑ วาระ)

นปุเรชาตปัจจัยเป็นต้น

[๓๘] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล เพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย (พึงเพิ่ม ๒ วาระ) เพราะนวิปากปัจจัย (พึงเพิ่ม ๒ วาระ) เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ฯลฯ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๓๙] นเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ

นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ

นปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ

นอาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ

นกัมมปัจจัย มี ๒ วาระ

นวิปากปัจจัย มี ๒ วาระ

นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ

นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๔๐] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๔๑] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ

อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
นัตถิปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ สังสัฏฐวาร จบ

(สัมปยุตตวารเหมือนกับสังสัฏฐวาร)

๑๑. เสกขติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๔๒] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัย แก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล ... (มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่ เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๔๓] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณา มรรค พิจารณาผลที่เป็นของเสขบุคคล รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นของเสขบุคคลด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอรหันต์พิจารณาผลที่เป็นของอเสขบุคคล รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นของอเสขบุคคลด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

[๔๔] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ฯลฯ ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌาน พระอริยะพิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทานและอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย พระอริยะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดี ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคและผลที่เป็นของเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น ของอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่ผลที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

อธิปติปัจจัย

[๔๕] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น พิจารณาผลที่เป็นของเสขบุคคลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๔๖] สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอรหันต์พิจารณาผลที่เป็นของอเสขบุคคลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล และที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๔๗] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พระอริยะพิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและโวทานโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคและผลที่เป็นของเสขบุคคลโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่ผลที่เป็นของอเสขบุคคล โดยอธิปติปัจจัย (๓)

อนันตรปัจจัย

[๔๘] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัย แก่ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคล ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ที่เป็นของเสขบุคคล ผลที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ผลที่เป็นของเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ผลที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัย แก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๔๙] สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ผลที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ผลที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ผลที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

[๕๐] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัย แก่โวทาน อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของเสขบุคคล เนวสัญญานาสัญญายตนกุศลของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของเสขบุคคล โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นของอเสขบุคคล โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของอเสขบุคคล เนวสัญญานาสัญญายตนกิริยาของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สมนันตรปัจจัย

[๕๑] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยสมนันตรปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย มี ๘ วาระ)

สหชาตปัจจัยเป็นต้น

[๕๒] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัยในปฏิจจวาร มี ๙ วาระ) เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอัญญมัญญปัจจัยในปฏิจจวาร มี ๓ วาระ นิสสยปัจจัยเหมือนกับนิสสยปัจจัยในกุสลติกะ มี ๑๓ วาระ)

อุปนิสสยปัจจัย

[๕๓] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย ทุติยมรรคเป็นปัจจัยแก่ตติยมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถ-มรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะอาศัยมรรคแล้วทำกุศลสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้ากุศลสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว เห็นแจ้งสังขาร โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ มรรคของพระอริยะเป็นปัจจัยแก่อัตถปฏิสัมภิทา ธัมมปฏิสัมภิทา นิรุตติปฏิสัมภิทา ปฏิภาณปฏิสัมภิทา และความเป็นผู้ฉลาดในฐานะและมิใช่ฐานะโดยอุปนิสสยปัจจัย ผลสมาบัติที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สุขทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๕๔] สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อนันตรูปนิสสยะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ ผลที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ผลที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ผลสมาบัติที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สุขทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

[๕๕] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูป- นิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล แล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ... ทำฌาน ... วิปัสสนา ... อภิญญา ... สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิอาศัยศีลที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ... ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ฯลฯ อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะ แล้วให้ทาน สมาทานศีล ... ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ... ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล ... ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ปฐมฌานโดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญา-นาสัญญายตนะ ฯลฯ ปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ทุติยฌานโดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น ของเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ปฐมมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ บริกรรมจตุตถมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

ปุเรชาตปัจจัย

[๕๖] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินเพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพ-โสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **วัตถุปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **วัตถุปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลโดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๕๗] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๕๘] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

กัมมปัจจัย

[๕๙] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นของเสขบุคคล โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคล โดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตะ** ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป โดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๔)

[๖๐] สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล โดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

[๖๑] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๖๒] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (บทที่มีสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นมูล มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (บทที่มีสภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นมูล มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๖๓] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ

วิปปยุตตปัจจัย

[๖๔] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปัจฉาชาตะ (เหมือนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น ของเสขบุคคลโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลโดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น ของอเสขบุคคล โดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคล โดยวิปปยุตตปัจจัย (๓)

อัตถิปัจจัย

[๖๕] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคล โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ มี ๓ วาระ (เหมือนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล)

[๖๖] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลินเพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ จักขายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่ กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย (๓)

[๖๗] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นของเสขบุคคลและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นของเสขบุคคลและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ (พึงเพิ่ม ๒ วาระ เหมือนกับสภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๖๘] เหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๙ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๘ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๘ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๙ วาระ

อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	มี ๘ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๒ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๘ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๗ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๘ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๓ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๖๙] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลโดยสหชาตปัจจัย (๔)

[๗๐] สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคล และอเสขบุคคล โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล และที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลโดยสหชาตปัจจัย (๓)

[๗๑] สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัยและปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลโดยอุปนิสสยปัจจัยและปุเรชาตปัจจัย (๓)

[๗๒] สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคล มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคล มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นของอเสขบุคคลและที่ไม่เป็นของเสขบุคคลอเสขบุคคลเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่เป็นของเสขบุคคลและอเสขบุคคล มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๗๓]

นเหตุปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
นอารัมมณปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
นอธิปติปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
นอนันตรปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
นสมนันตรปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
นสหชาตปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
นนิสสยปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๑๔ วาระ

นอาเสวนปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑๔ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๘ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๘ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๑๔ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๑๔ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๘ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๗๔] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
นอาหารปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอินทรียปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นฌานปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ

นมัคคปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๗๕] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ
วิปากปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ

อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัญหาวาร จบ

เสกขติกะ จบ

๑๒. ปริตตติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น ปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัย หทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

[๒] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูป อาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น มหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น มหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๓] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๔] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและอาศัย มหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ และอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่ เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

อารัมมณปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

อธิปติปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๗] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย (พึงเพิ่มมหาภูตรูปเข้าทั้งหมด) เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย (พึงเพิ่มเป็น ๓ วาระ) เพราะอาเสวนปัจจัย (พึงเพิ่มเป็น ๓ วาระ) เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย (มี ๑๓ วาระ) เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๙]

เหตุปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
อธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
อนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
สมนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
สหชาตปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย	มี ๗ วาระ

นิสสยปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	มี ๕ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๕ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๕ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๕ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๑๓ วาระ

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ ทหัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุ เป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะ อาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น เพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

[๑๓] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น วิบากซึ่งเป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๑๔] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ และอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่ เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๑๕] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย

นปุเรชาตปัจจัย

[๑๖] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนปุเร-ชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (พึงขยายมหาภูตรูปทั้งหมดให้พิสดาร ในอรูปาวจรภูมิ บทที่มีปริตตะเป็นมูล มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๑๗] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนปุเร-ชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๑๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะอาศัยหทัยวัตถุ เกิดขึ้น กฏัตตารูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

[๑๙] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ (๓)

[๒๐] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ (๓)

[๒๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๓)

นกัมมปัจจัย

[๒๒] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นปริตตะอาศัยขันธ์ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ... ที่ เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัปปมาณะอาศัยขันธ์ที่เป็นกุศลซึ่งเป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัย

[๒๓] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ มหาภูตรูป ๓ อาศัย

มหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญ-สัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นกุศลซึ่งเป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นกุศลซึ่งเป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะ เกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นกุศลซึ่งเป็นอัปปมาณะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นกุศลซึ่งเป็น อัปปมาณะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้น เพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นอาหารปัจจัยเป็นต้น

[๒๔] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดขึ้นเพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม (พึงขยายให้พิสดาร) เพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (พึงเพิ่มมหาภูตรูปทั้งหมด) เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นปริตตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (พึงเพิ่มมหาภูตรูปทั้งหมด) เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะอาศัยสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะ ฯลฯ เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๒๕] นเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๐ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๙ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๒๖] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๐ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

นสมนันตรปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
นกัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๒๗]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ ฯลฯ
	วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๒. ปริตตติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๒๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำ ขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นอุปาทายรูป ขันธ์ที่เป็นปริตตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๒๙] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ... ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ใน ปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ... ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ... ทำขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะ ... มี ๓ วาระ

[๓๐] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะ และทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่ เป็นอัปปมาณะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่ เป็นอัปปมาณะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ (ในปฏิสนธิขณะ พึงเพิ่มเป็น ๓ วาระ)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๓๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นปริตตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๖ วาระที่เหลือเหมือนกับเหตุปัจจัย พึงเพิ่มเป็น ๗ วาระ) เพราะอธิปติปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ ๑๗ วาระบริบูรณ์แล้ว) เพราะอนันตรปัจจัย ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๓๒]	เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๗ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ

นัตถิปัจจัย มี ๗ วาระ

วิคตปัจจัย มี ๗ วาระ

อวิคตปัจจัย มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๓๓] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะ ซึ่งเป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณ ทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นปริตตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๓๔] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร มี ๕ วาระ)

นอธิปติปัจจัย

[๓๕] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม ฯลฯ ทำจักขายตนะ ฯลฯ ทำกายายตนะ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็น ปริตตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๔)

[๓๖] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะทำขันธ์ที่เป็นมหัคคตะ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

[๓๗] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะทำขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะทำขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ กฏัตตารูปทำขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๓๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะทำสภาวธรรมที่เป็นปริตตะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร มี ๑๒ วาระ) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว พึงชี้แจง

ว่า เป็นวิบาก แต่จิตตสมุฏฐานรูปไม่พึงจัดเป็นวิบาก) เพราะนกัมมปัจจัย เพราะนวิปากปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิและวิบาก) เพราะนอาหารปัจจัย เพราะนอินทรียปัจจัย เพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๓๙] นเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๔๐] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ

นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๔๑] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ ฯลฯ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัจจยวาร จบ

(นิสสยวารเหมือนกับปัจจยวาร)

๑๒. ปริตตติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๔๒] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะ เกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะ ฯลฯ เกิดระคน กับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๔๓] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอาเสวนปัจจัย (ไม่มีทั้งวิบากและปฏิสนธิ) เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๔๔]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๔๕] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นปริตตะ ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วย วิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดระคนกับขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่ สหรคตด้วยอุทธัจจะ (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๔๖] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ฯลฯ เกิดระคน กับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับขันธ์ที่เป็นมหัคคตะ ... เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะ (๑)

นปุเรชาตปัจจัย

[๔๗] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนปุเร-ชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะ ฯลฯ (๑)

นปัจฉาชาตปัจจัยและนอาเสวนปัจจัย

[๔๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นอัปปมาณะ ฯลฯ (๑)

นกัมมปัจจัย

[๔๙] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับขันธ์ที่เป็นปริตตะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับขันธ์ที่เป็นมหัคคตะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับขันธ์ที่เป็นกุศลซึ่งเป็น อัปปมาณะ (๑)

นวิปากปัจจัย

[๕๐] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะนวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นกุศลซึ่งเป็นอัปปมาณะ ฯลฯ (๑)

นฌานปัจจัยเป็นต้น

[๕๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นปริตตะเพราะนฌานปัจจัย เพราะนมัคคปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเกิดระคนกับสภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะ ฯลฯ (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๕๒] นเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๕๓] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๕๔] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ ฯลฯ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ สังสัฏฐวาร จบ

(สัมปยุตตวารเหมือนกับสังสัฏฐวาร)

๑๒. ปริตตติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๕๕] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงเพิ่มปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

อารัมมณปัจจัย

[๕๖] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว พระอริยะพิจารณาโคตรภู พิจารณาโวทาน พิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้นเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นปริตตะโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคล ผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นปริตตะด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๕๗] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นมหัคคตะ ด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาปฐมฌาน ฯลฯ พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ พิจารณาทิพพจักขุ พิจารณาทิพพโสตธาตุ พิจารณาอิทธิวิธญาณ พิจารณาเจโตปริยญาณ พิจารณาปุพเพนิวาสานุสสติญาณ พิจารณายถากัมมูปคญาณ และพิจารณาอนาคตังสญาณ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น (๒)

[๕๘] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคและผลโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นอัปปมาณะด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ และอนาคตังสญาณโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

อธิปติปัจจัย

[๕๙] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้ เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พระเสขะพิจารณาโคตรภูให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาโวทานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุและขันธ์ที่เป็นปริตตะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาปฐมฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ ทิพพจักขุ ฯลฯ พิจารณาอนาคตังส-ญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นมหัคคตะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป โดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๖๐] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคและผลโดยอธิปติปัจจัย

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภูและโวทานโดยอธิปติปัจจัย

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน-รูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

อนันตรปัจจัย

[๖๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู ฯลฯ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ฯลฯ อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่เป็นมหัคคตะโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นมหัคคตะโดยอนันตรปัจจัย บริกรรม-ปฐมฌาน ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ บริกรรมทิพพจักขุ ฯลฯ บริกรรมอนาคตังสญาณเป็นปัจจัยแก่อนาคตังสญาณโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค ฯลฯ โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค ฯลฯ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๖๒] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตโดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ เนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติของท่านผู้ออกจาก นิโรธโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๖๓] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ฯลฯ ผลเป็นปัจจัยแก่ผลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นปริตตะโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่เป็นมหัคคตะโดยอนันตรปัจจัย (๓)

(สมนันตรปัจจัยเหมือนกับอนันตรปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

[๖๔] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยสหชาตปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยสหชาตปัจจัย (๒)

[๖๕] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๖๖] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ (๓)

[๖๗] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะ โดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและมหาภูตรูป เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ (๒)

อัญญมัญญปัจจัย

[๖๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัญญมัญญปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ (๑)

นิสสยปัจจัย

[๖๙] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จักขายตนะเป็นปัจจัย แก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะโดยนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะโดยนิสสยปัจจัย (๓)

[๗๐] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๗๑] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น ปริตตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่ จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะ โดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

อุปนิสสยปัจจัย

[๗๒] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นปริตตะแล้ว ให้ทาน สมาทาน ศีล รักษาอุโบสถ ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น มีมานะถือทิฏฐิอาศัยศีลที่เป็นปริตตะ ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... เสนาสนะแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ... ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่เป็นปริตตะ ... ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตะ ... ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย กรรมที่เป็นกุศลและอกุศลเป็นปัจจัยแก่วิบากโดยอุปนิสสยปัจจัย ปาณาติบาตเป็นปัจจัยแก่ปาณาติบาตโดยอุปนิสสยปัจจัย (พึงทำให้เป็นจักกนัย) มาตุฆาตกรรมเป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรมโดยอุปนิสสยปัจจัย (พึงทำให้เป็นจักกนัยเหมือนกับกุสลติกะ) (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นปริตตะแล้วทำฌานที่เป็นมหัคคตะให้เกิดขึ้น ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่เป็นปริตตะ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ เสนาสนะแล้วทำฌานที่เป็นมหัคคตะให้เกิดขึ้น ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่เป็นปริตตะ ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมปฐมฌาน ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมทิพพจักขุ ฯลฯ บริกรรมอนาคตังสญาณ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นปริตตะแล้วทำฌานที่เป็นอัปปมาณะให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำผลสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่เป็นปริตตะ ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้ว ทำฌานที่เป็นอัปปมาณะให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำผลสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่เป็นปริตตะ ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญา ... มรรค ... ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ปฐมมรรค ... บริกรรมจตุตถมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๗๓] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นมหัคคตะแล้วทำฌานที่เป็นมหัคคตะให้เกิดขึ้น ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ ปัญญาแล้วทำฌานที่เป็นมหัคคตะให้เกิดขึ้น ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นมหัคคตะ ฯลฯ ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย ปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ทุติยฌาน ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นมหัคคตะแล้วให้ทาน สมาทาน ศีล รักษาอุโบสถ ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่เป็นมหัคคตะ ... ปัญญาแล้วให้ทาน ... ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ... ศรัทธาที่เป็นมหัคคตะ ... ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตะ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นมหัคคตะแล้วทำฌานที่เป็น อัปปมาณะให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำผลสมาบัติให้เกิดขึ้นอาศัยศีลที่เป็นมหัคคตะ ... ปัญญาแล้ว ทำฌานที่เป็นอัปปมาณะให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำผลสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่เป็นมหัคคตะ ... ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็น อัปปมาณะ ... ปัญญา ... มรรค ... ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๗๔] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะแล้วทำฌานที่เป็นอัปปมาณะให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำผลสมาบัติให้เกิดขึ้นอาศัยศีลที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญาแล้ว ทำฌานที่เป็นอัปปมาณะให้เกิดขึ้น ทำมรรคให้เกิดขึ้น ทำผลสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ... ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรค ฯลฯ มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ... ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้นอาศัยศีลที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญาแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ... ทำวิปัสสนาให้เกิดขึ้น ... ศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปริตตะ ... ปัญญา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย ผลสมาบัติเป็นปัจจัยแก่สุขทางกาย โดยอุปนิสสยปัจจัย พระอริยะอาศัยมรรคแล้วเห็นแจ้งสังขารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ มรรคของพระอริยะเป็นปัจจัยแก่อัตถปฏิสัมภิทา ฯลฯ ธัมมปฏิสัมภิทา ฯลฯ นิรุตติปฏิสัมภิทา ฯลฯ ปฏิภาณปฏิสัมภิทา ฯลฯ ความเป็นผู้ฉลาดในฐานะและมิใช่ฐานะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะแล้วทำฌานที่เป็นมหัคคตะให้เกิดขึ้น ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญา แล้วทำฌานที่เป็นมหัคคตะให้เกิดขึ้น ทำอภิญญาให้เกิดขึ้น ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่เป็นอัปปมาณะ ... ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็น มหัคคตะ ... ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย พระอริยะอาศัยมรรคแล้วทำสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว (๓)

ปุเรชาตปัจจัย

[๗๕] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ... ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **วัตถุปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็น อัปปมาณะโดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๗๖] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อน โดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๗๗] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ บริกรรมปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ปฐมฌานนั้นเองโดยอาเสวนปัจจัย ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะนั้น เองโดยอาเสวนปัจจัย บริกรรมทิพพจักขุ ฯลฯ บริกรรมอนาคตังสญาณเป็นปัจจัยแก่อนาคตังสญาณโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งเกิดหลัง ๆ ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๗๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็น ปริตตะและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นมหัคคตะและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

[๗๙] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นอัปปมาณะโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

วิปากปัจจัย

[๘๐] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ (มี ๓ วาระ พึงเพิ่มปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล) (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยวิปากปัจจัย มี ๓ วาระ (มีเฉพาะปวัตติกาล)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๘๑] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอาหารปัจจัย ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยวิปปยุตตปัจจัย ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะโดยวิปปยุตตปัจจัย (๓)

[๘๒] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

อัตถิปัจจัย

[๘๓] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐาน-รูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินเพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปริตตะโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะโดยอัตถิปัจจัย (๓)

[๘๔] สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๓)

[๘๕] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ (๓)

[๘๖] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอัตถิปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นอัปปมาณะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะ โดยอัตถิปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เป็นมหัคคตะ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ และหทัยวัตถุ ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย (๒)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๘๗] เหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๗ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๗ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๙ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๙ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๗ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๙ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๔ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๗ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๙ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๙ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๓ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๘๘] สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะโดยสหชาตปัจจัยและกัมมปัจจัย (๔)

[๘๙] สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะโดยสหชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะ มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นอัปปมาณะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นอัปปมาณะ มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ (๒)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปริตตะ มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปริตตะและที่เป็นมหัคคตะเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นมหัคคตะ มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๙๐]	นเหตุปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นสหชาตปัจจัย	มี ๑๒ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๑๒ วาระ
	นนิสสยปัจจัย	มี ๑๒ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๔ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๑๕ วาระ ฯลฯ
	นมัคคปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๒ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
	โนอัตถิปัจจัย	มี ๑๐ วาระ
	โนนัตถิปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	มี ๑๕ วาระ
	โนอวิคตปัจจัย	มี ๑๐ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๙๑]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ

นอุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ ฯลฯ
นมัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๙๒]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๑ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
	กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ ฯลฯ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ
	นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑๓ วาระ

ปัจจนียานุโลม จบ

ปริตตติกะ จบ

๑๓. ปริตตารัมมณติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒... (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๒] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย (ย่อ) เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๓]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๔] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีปริตตะ เป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีมหัคคตะ เป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... โมหะ

ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วย อุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

นปุเรชาตปัจจัยเป็นต้น

[๖] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ไม่มีปฏิสนธิ) (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (นปัจฉาชาตปัจจัยและนอาเสวนปัจจัยเหมือนกับนอธิปติปัจจัย)

นกัมมปัจจัย

[๗] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๘] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีมหัคคตะ เป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

นวิปปยุตตปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๑๐] นเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ ฯลฯ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๑๑] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๑๒] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
สมนันตรปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

อวิคตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร ปัจจยวาร นิสสยวาร สังสัฏฐวาร และสัมปยุตตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๓. ปริตตารัมมณติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๑๔] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นปริตตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุ พิจารณาทิพพโสตธาตุ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น

บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อม ด้วยจิตที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะ ซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๑๕] สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะ พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาปฐมฌานปัจจเวกขณะ ฯลฯ พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนปัจจเวกขณะ พิจารณาทิพพจักขุปัจจเวกขณะ พิจารณาทิพพโสตธาตุปัจจเวกขณะ พิจารณาอิทธิวิธญาณปัจจเวกขณะ ฯลฯ เจโตปริยญาณปัจจเวกขณะ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณปัจจเวกขณะ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณปัจจเวกขณะ ฯลฯ อนาคตังสญาณปัจจเวกขณะ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยเป็น สภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นปริตตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๑๖] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็น อัปปมาณะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นอัปปมาณะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณาโคตรภู พิจารณาโวทาน พิจารณามัคคปัจจเวกขณะ พิจารณาผลปัจจเวก

ขณะ พิจารณานิพพานปัจจเวกขณะ บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นปริตตะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณาเจโตปริยญาณที่มีอัปปมาณะ เป็นอารมณ์ พิจารณาปุพเพนิวาสานุสสติญาณ พิจารณาอนาคตังสญาณ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

อธิปติปัจจัย

[๑๗] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาทิพพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิธญาณที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

[๑๘] สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ อิทธิวิธญาณที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดี

เพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นมหัคคตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลพิจารณาปฐมฌานปัจจเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาอนาคตังสญาณปัจจเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นปริตตะซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

[๑๙] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระเสขะ พิจารณาโคตรภูให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาโวทานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณามัคคปัจจเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาผลปัจจเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณานิพพานปัจจเวกขณะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๒)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระเสขะ พิจารณาเจโตปริยญาณที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ พิจารณาอนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๓)

อนันตรปัจจัย

[๒๐] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติ-จิตที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอนันตร

ปัจจัย ภวังคจิตที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ภวังคจิตที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ อาวัชชนจิตที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๒๑] สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ อุปปัตติจิตที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ภวังคจิตที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ อาวัชชนจิตที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๒๒] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ มัคคปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ผลปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ นิพพานปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ เจโตปริยญาณที่มีอัป-ปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ปุพเพนิวาสานุสสติ-ญาณเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ อนาคตังสญาณเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ มัคคปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ผลปัจจเวกขณะเป็นปัจจัย

แก่วุฏฐานะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ นิพพานปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ผลเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๓)

สมนันตรปัจจัย

[๒๓] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย)

สหชาตปัจจัยเป็นต้น

[๒๔] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย มี ๓ วาระ (พึงเพิ่มให้เหมือนกับปฏิจจวาร)

อุปนิสสยปัจจัย

[๒๕] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์แล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ โทสะ ฯลฯ โมหะ ฯลฯ มานะ ฯลฯ ทิฏฐิ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์แล้วทำฌานที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายแล้ว ทำฌานที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ ศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะและความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์แล้วทำฌานที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายแล้วทำฌานที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๒๖] สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์แล้วทำฌาน ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะถือทิฏฐิอาศัยศีลที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนาแล้ว ทำฌานที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ฯลฯ ถือทิฏฐิ ศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความ ปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ความปรารถนาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์แล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ความปรารถนาแล้วให้ทาน ฯลฯ ถือทิฏฐิ ศรัทธาที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ความปรารถนา สุขทางกาย และทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์แล้วทำฌาน ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้นอาศัยศีลที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ความปรารถนาแล้วทำฌานที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ความปรารถนาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๒๗] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์แล้วทำฌานที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติ ให้เกิดขึ้นอาศัยศีลที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์

ฯลฯ ปัญญาแล้ว ทำฌานที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำมรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์แล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น อาศัยศีลที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญา สุขทางกาย และทุกข์ทางกายโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์แล้วทำฌานที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติ ให้เกิดขึ้นอาศัยศีลที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาแล้วทำฌานที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ ฯลฯ ปัญญาโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

อาเสวนปัจจัย

[๒๘] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีปริตตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ อนุโลมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

[๒๙] สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ อนุโลมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

[๓๐] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

[๓๒] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีอัปปมาณะ เป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีปริตตะเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

วิปากปัจจัยเป็นต้น

[๓๓] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยวิปากปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๓๔]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๙ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๙ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๕ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๕ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๓ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๙ วาระ
	วิคตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๓๕] สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๓๖] สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะ เป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๓๗] สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปริตตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอัปปมาณะเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมหัคคตะเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๓)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๓๘]	นเหตุปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นสหชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นนิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๙ วาระ ฯลฯ
	นมัคคปัจจัย	มี ๙ วาระ

นสัมปยุตตปัจจัย มี ๙ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๙ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๙ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๙ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๓๙] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ ฯลฯ
นมัคคปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๔๐] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๙ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ ฯลฯ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

ปริตตารัมมณติกะ จบ

๑๔. หีนติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมชั้นต่ำอาศัยสภาวธรรมชั้นต่ำเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ชั้นต่ำเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมชั้นกลางอาศัยสภาวธรรมชั้นต่ำเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ชั้นต่ำเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมชั้นต่ำและชั้นกลางอาศัยสภาวธรรมชั้นต่ำเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ชั้นต่ำเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๒] สภาวธรรมชั้นกลางอาศัยสภาวธรรมชั้นกลางเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ชั้นกลางเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

[๓] สภาวธรรมชั้นประณีตอาศัยสภาวธรรมชั้นประณีตเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

[๔] สภาวธรรมชั้นกลางอาศัยสภาวธรรมชั้นกลางและชั้นประณีตเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ชั้นประณีตและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

[๕] สภาวธรรมชั้นกลางอาศัยสภาวธรรมชั้นต่ำและชั้นกลางเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ชั้นต่ำและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

(พึงขยายหีนติกะให้พิสดารเหมือนกับสังกิลิฏฐติกะ บริบูรณ์แล้ว)

หีนติกะ จบ

๑๕. มิจฉัตตนิยตติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะ ผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ... (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัย สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๒] สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

[๓] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้น ...อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัย-วัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ ... จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

[๔] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น

(ด้วยเหตุนี้ พึงขยายปัจจัยทั้งหมดให้พิสดาร ย่อ)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๖]	เหตุปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๙ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๙ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๙ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๙ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ

วิปปยุตตปัจจัย มี ๙ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๙ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๓ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๓ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๗] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วย อุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น (ย่อ)

นอธิปติปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนอาศัยขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนอาศัยขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

นอนันตรปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอาศัยสภาวธรรมที่มีสภาวะผิด และให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นเพราะนอนันตรปัจจัย (ย่อ พึงขยายทุกปัจจัยให้พิสดาร)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๑๑]	นเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นอารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๖ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นกัมมปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นวิปากปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นอาหารปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นอินทรียปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นฌานปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นมัคคปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	มี ๒ วาระ
	โนนัตถิปัจจัย	มี ๕ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๑๒]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๕ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๕ วาระ

นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๖ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๑๓] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ ฯลฯ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๕. มิจฉัตตนิยตติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๔] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

[๑๕] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐาน-รูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐาน-รูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๕)

[๑๖] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและทำมหาภูตรูปให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผล แน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย (มี ๓ วาระ เหมือนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิด)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๑๗] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย (ย่อ พึงจำแนกเหมือน กับปัจจยวารในกุสลติกะ) เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๑๘]	เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๗ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๗ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๗ วาระ
	วิคตปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อวิคตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๑๙] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่ สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๒๐] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูป ทำขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (เหมือนกับกุสลติกะ พึงเพิ่มเป็น ๕ วาระ)

นอธิปติปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะ ผิดและให้ผลแน่นอนทำขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบ และให้ผลแน่นอนทำขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการ ทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่ นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนทำขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนทำขันธ์ที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๒๒] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองทำสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนอนันตรปัจจัย ฯลฯ เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๒๓]

นเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
นอารัมมณปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย	มี ๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย	มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย	มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย	มี ๖ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย	มี ๕ วาระ
นกัมมปัจจัย	มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย	มี ๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย	มี ๑ วาระ
นฌานปัจจัย	มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย	มี ๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย	มี ๕ วาระ

นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๒๔] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นอธิปติปัจจัย "....." มี ๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย "....." มี ๖ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย "....." มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
นกัมมปัจจัย "....." มี ๗ วาระ
นวิปากปัจจัย "....." มี ๑๗ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย "....." มี ๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย "....." มี ๕ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๒๕] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย "....." มี ๑ วาระ (ย่อ)
อวิคตปัจจัย "....." มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัจจยวาร จบ

(นิสสยวารเหมือนกับปัจจยวาร)

๑๕. มิจฉัตตนิยตติกะ ๕. สังสัฏฐวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๒๖] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสอง ฯลฯเกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๒๗] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเพราะอารัมมณปัจจัย ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๒๘]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ (ย่อ)
	กัมมปัจจัย	มี ๓ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๓ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๒๙] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ เป็นอเหตุกะซึ่งไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ใน ปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๓๐] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสอง ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

นปุเรชาตปัจจัยเป็นต้น

[๓๑] สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย (บริบูรณ์แล้ว)

นอาเสวนปัจจัยเป็นต้น

[๓๒] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่ นอนโดยอาการทั้งสองเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิด และให้ผลแน่นอนเพราะนกัมมปัจจัย เพราะนวิปากปัจจัย (ย่อ)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... เกิดระคนกับปัญจวิญญาณ ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย ... เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเกิดระคนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน ฯลฯ เกิดระคนกันขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเกิดระคนกับสภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ เกิดระคนกับขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ เกิดระคนกับขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๓๓] นเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๓ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๓๔] นอธิปติปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๓๕] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (ย่อ)
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ สังสัฏฐวาร จบ

(สัมปยุตตวารเหมือนกับสังสัฏฐวาร)

๑๕. มิจฉัตตนิยตติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๓๖] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสองโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด ให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีสภาวะ ผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนโดยเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่ สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๓๗] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนซึ่งละได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งขันธ์ที่มีสภาวะ ผิดและให้ผลแน่นอนโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อม ด้วยจิตที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสองโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนด้วย เจโตปริยญาณ ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

[๓๘] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่ นอนโดยอาการทั้งสองโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษา อุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณา

กุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌาน พระอริยะพิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน ผล และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย พระอริยะพิจารณากิเลสที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะ ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด และให้ผลแน่นอนโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรม ปิตุฆาตกรรม อรหันตฆาตกรรม และโลหิตุปปาทกรรมโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ยึดมั่นหทัยวัตถุใด หทัยวัตถุนั้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

อธิปติปัจจัย

[๓๙] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสองโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดี-ธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด ให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๔๐] สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอธิปติปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๔๑] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะพิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน และผลโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอธิปติปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ นิพพานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอธิปติปัจจัย (๒)

อนันตรปัจจัย

[๔๒] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ผล

เป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

[๔๓] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โทมนัสที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่โทมนัสที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอนันตรปัจจัย มิจฉาทิฏฐิที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอนันตรปัจจัย (๓)

สมนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๔๔] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่ นอนโดยอาการทั้งสองโดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร มี ๙ วาระ) เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร มี ๓ วาระ) เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย (เหมือนกับกุสลติกะ มี ๑๓ วาระ)

อุปนิสสยปัจจัย

[๔๕] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ มาตุฆาตกรรมเป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรมโดยอุปนิสสยปัจจัย มาตุฆาตกรรม ฯลฯ ปิตุฆาตกรรม ฯลฯ อรหันตฆาตกรรม ฯลฯ โลหิตุปปาทกรรม ฯลฯ สังฆเภทกรรม ฯลฯ เป็นปัจจัยแก่มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย (พึง ทำเป็นจักกนัย) มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรม ฯลฯ สังฆเภทกรรมโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลปลงชีวิตมารดา ประสงค์จะลบล้างกรรมนั้น จึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ปลงชีวิตบิดา ฯลฯ ปลงชีวิตพระอรหันต์ ฯลฯ มีจิตประทุษร้ายทำโลหิตของพระตถาคตให้ห้อ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ประสงค์จะลบล้าง กรรมนั้นจึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ (๒)

[๔๖] สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะอาศัยมรรคแล้วทำสมาบัติที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น เข้าสมาบัติที่เกิดขึ้นแล้ว เห็นแจ้งสังขารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มรรคของพระอริยะเป็นปัจจัยแก่อัตถปฏิสัมปทา ฯลฯ ความเป็นผู้ฉลาดในฐานะและมิใช่ฐานะโดยอุปนิสสยปัจจัย มรรคเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

[๔๗] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ ทำฌานให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ... อภิญญา ... สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ... สุตะ ... จาคะ ... ปัญญา ... ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... อุตุ ... โภชนะ ... เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ฆ่าชาวนิคม ศรัทธาที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย บริกรรมปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ปฐมฌานนั้นเท่านั้น ฯลฯ บริกรรมเนวสัญญานาสัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนว-สัญญานาสัญญายตนะนั้นเท่านั้น ฯลฯ ปฐมฌานเป็นปัจจัยแก่ทุติยฌาน ฯลฯ อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ ปาณาติบาตเป็นปัจจัยแก่ปาณาติบาตโดยอุปนิสสยปัจจัย (พึงทำเป็นจักกนัย) (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยราคะที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองแล้วปลงชีวิตมารดา ฯลฯ ทำลายสงฆ์อาศัยโทสะที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้วปลงชีวิตมารดา ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ราคะที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรม ... ปิตุฆาตกรรม ... อรหันตฆาตกรรม ... โลหิตุปปาทกรรม ... สังฆเภทกรรม ... มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บริกรรมปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ปฐมมรรค ฯลฯ บริกรรมจตุตถมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

ปุเรชาตปัจจัย

[๔๘] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะ และวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะ และวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรม ... ปิตุฆาตกรรม ... อรหันตฆาตกรรม ... โลหิตุปปาทกรรมโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **วัตถุปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยปุเรชาตปัจจัย (๓)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๔๙] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสองโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน ซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๕๐] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด และให้ผลแน่นอนโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ โทมนัสที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่โทมนัสที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอาเสวนปัจจัย มิจฉาทิฏฐิที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่มิจฉาทิฏฐิที่ให้ผลแน่นอนโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๓)

กัมมปัจจัย

[๕๑] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย(๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

[๕๒] สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ที่เป็นวิบากโดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๕๓] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๕๔] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย

วิปปยุตตปัจจัย

[๕๕] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบ และให้ผลแน่นอนโดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๓)

อัตถิปัจจัย

[๕๖] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดและให้ผล แน่นอนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ โดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด ให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ (มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัตถิปัจจัย ... มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟัง เสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ รูปชีวิตินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่มาตุฆาตกรรม ฯลฯ โลหิตุปปาทกรรมโดยอัตถิปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย (๓)

[๕๗] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอัตถิปัจจัย มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและกวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและรูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัย แก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ (มี ๒ วาระ เหมือนกับสภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๕๘] เหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๕ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๘ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๕ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๙ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๗ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๕ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๕ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๕๙] สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอน โดยอาการทั้งสองโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด ให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยสหชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบและให้ผลแน่นอนโดยสหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปัจฉาชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะ ชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองโดยสหชาตปัจจัย (๓)

[๖๐] สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่ นอนโดยอาการทั้งสองโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิด และให้ผลแน่นอนโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบ และให้ผลแน่นอนโดยอุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดและให้ผลแน่นอน มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะผิดให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบและให้ผลแน่นอน มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่มีสภาวะชอบให้ผลแน่นอนและที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสองเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ไม่แน่นอนโดยอาการทั้งสอง มี ๔ อย่าง คือ สหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๖๑] นเหตุปัจจัย มี ๑๓ วาระ

นอารัมมณปัจจัย มี ๑๓ วาระ

นอธิปติปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๙ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๙ วาระ

นนิสสยปัจจัย มี ๙ วาระ

นอุปนิสสยปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๑๑ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๑๓ วาระ ฯลฯ
นมัคคปัจจัย มี ๑๓ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๙ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๗ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๗ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๑๓ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๑๓ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๖๒] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ ฯลฯ
นมัคคปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ

นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๖๓] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๕ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๘ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
ฌานปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๕ วาระ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ
มิจฉัตตนิยตติกะ จบ
๑๖. มัคคารัมมณติกะ ๑. ปฏิจจวาร
๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร
เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ขันธ์ ๑ อาศัยขันธ์ ๓ เกิดขึ้น ... อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๒] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรค เป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็น อธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๓] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดี เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรค เป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็น อธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๕)

[๔] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๕] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรค เป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรค เป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรค เป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๖] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๗] เหตุปัจจัย มี ๑๗ วาระ

อารัมมณปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๑๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๑๗ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๑๗ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๑๗ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๑๗ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๑๗ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๑๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๑๗ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๑๗ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๑๐] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรค เป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรค เป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น (๓)

[๑๑] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น เพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรค เป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น (๕)

[๑๒] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๑๓] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรค เป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น (๓)

นปุเรชาตปัจจัยเป็นต้น

[๑๔] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย (พึงทำให้บริบูรณ์ทั้ง ๒ วาระ)

นอาเสวนปัจจัย

[๑๕] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๑๖] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็น อธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

[๑๗] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอธิบดี อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ ๑ ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๓)

นกัมมปัจจัย

[๑๘] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๓)

[๑๙] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุเกิดขึ้น (๓)

[๒๐] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีมรรคเป็นอธิบดีอาศัยขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้น (มี ๕ วาระ)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย (ฆฏนาที่ ๑ มี ๓ วาระ)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุอาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย (ฆฏนาที่ ๒ มี ๓ วาระ)

นวิปากปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (พึงทำให้บริบูรณ์)

นมัคคปัจจัย

[๒๒] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีมรรคเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

นวิปปยุตตปัจจัย

[๒๓] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์ เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย (พึงทำให้บริบูรณ์ พึงกำหนดแน่นอนว่าเป็นอรูป)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๒๔]	นเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๙ วาระ
	นกัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นวิปากปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นมัคคปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๒๕]	นอธิปติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
	นกัมมปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑๗ วาระ

นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๒๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ ฯลฯ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจยานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร ปัจจยวาร นิสสยวาร สังสัฏฐวาร และสัมปยุตตวาร เหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๖. มัคคารัมมณติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๒๗] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรค เป็นอธิบดีโดยเหตุปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยเหตุปัจจัย (ด้วยเหตุนี้พึงเพิ่มเป็น ๑๗ วาระ)

อารัมมณปัจจัย

[๒๘] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์ โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่มีมรรค

เป็นเหตุด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๓)

[๒๙] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค รู้จิตของบุคคล ผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่มีมรรคเป็นอธิบดีด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๓)

[๓๐] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๓)

อธิปติปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๓๒] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระ อริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็น อธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๕)

[๓๓] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดี โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๕)

[๓๔] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดี-ธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรค เป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๓)

[๓๕] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอธิปติปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอธิปติปัจจัย (๕)

อนันตรปัจจัย

[๓๖] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อาวัชชนจิตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๓๗] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๓๘] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๓)

สมนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๓๙] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยสมนันตรปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย (แม้ปัจจัย ทั้ง ๓ พึงเพิ่มเป็น ๑๗ วาระ)

อุปนิสสยปัจจัย

[๔๐] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๔๑] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอุปนิสสยปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่ มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๔๒] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๔๓] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปัจจเวกขณะเป็นปัจจัยแก่ปัจจเวกขณะโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๔๔] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ อารัมมณูปนิสสยะ ได้แก่ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่ มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ ปฐมมรรคเป็นปัจจัยแก่ทุติยมรรค ฯลฯ ตติยมรรคเป็นปัจจัยแก่จตุตถมรรคโดยอุปนิสสยปัจจัย (๕)

อาเสวนปัจจัย

[๔๕] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีมรรคเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอาเสวนปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย พึงเพิ่มเป็น ๙ วาระ ไม่พึงเพิ่มอาวัชชนจิต)

กัมมปัจจัยเป็นต้น

[๔๖] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ (ไม่มีนานาขณิกะ พึงเพิ่มเป็น ๑๗ วาระ)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๔๗] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัตถิปัจจัย (๗ ปัจจัยนี้มี ๑๗ วาระเหมือนกับเหตุปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัย โดยวิคตปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย (มี ๑๗ วาระ)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๔๘]	เหตุปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๙ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๙ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๙ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	อัตถิปัจจัย	มี ๑๗ วาระ
	นัตถิปัจจัย	มี ๙ วาระ

วิคตปัจจัย มี ๙ วาระ

อวิคตปัจจัย มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๔๙] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๕๐] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๕๑] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๕)

[๕๒] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๕๓] สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นอารมณ์และที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยอุปนิสสยปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีมรรคเป็นเหตุและที่มีมรรคเป็นอธิบดีโดยสหชาตปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๕)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕๔] นเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นอารัมมณปัจจัย มี ๑๗ วาระ

(เมื่อระบุนอารัมมณปัจจัยแล้ว ก็ขาดไป ๒ ปัจจัย คือ ปกตารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยารัมมณปัจจัย)

นอธิปติปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นอนันตรปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นสมนันตรปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นสหชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นอัญญมัญญปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นนิสสยปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นอุปนิสสยปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นปุเรชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ

นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๒๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๕๕] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑๗ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอาหารปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นอินทรียปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นฌานปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ

นมัคคปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๕๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๙ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
กัมมปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อาหารปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อินทรียปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
ฌานปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ
นัตถิปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
วิคตปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๑๗ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

มัคคารัมมณติกะที่ ๑๖ จบ

๑๗. อุปปันนติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยเหตุปัจจัย (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๒] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เกิดขึ้นโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะที่เกิดขึ้น ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เกิดขึ้นโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะ เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณและอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

[๓] สภาวธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งรูปที่ยังไม่เกิดขึ้น ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... ขันธ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

[๔] สภาวธรรมที่จักเกิดขึ้นแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่จักเกิดขึ้นแน่นอน ฯลฯ กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่จักเกิดขึ้นแน่นอนโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่จักเกิดขึ้นแน่นอนเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

อธิปติปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เกิดขึ้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น บุคคลยินดีเพลิดเพลินโสตะที่เกิดขึ้น ... ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เกิดขึ้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินโสตะ เป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินรูปที่ยังไม่เกิดขึ้น ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... ขันธ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินรูปเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่จักเกิดขึ้นแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่จักเกิดขึ้น แน่นอน ฯลฯ กาย ... รูป ฯลฯ โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่จักเกิดขึ้น แน่นอนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๑)

สหชาตปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยสหชาตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๒ และกฏัตตารูปโดยสหชาตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยสหชาตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยสหชาตปัจจัย มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ โดยสหชาตปัจจัย ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปโดยสหชาตปัจจัย ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปโดยสหชาตปัจจัย (๑)

อัญญมัญญปัจจัย

[๗] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยอัญญมัญญปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยอัญญมัญญปัจจัย มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ โดยอัญญมัญญปัจจัย ฯลฯ มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ (๑)

นิสสยปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยนิสสยปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยนิสสยปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ มหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูป จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เกิดขึ้นโดยนิสสยปัจจัย (๑)

อุปนิสสยปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยอุตุที่เกิดขึ้นแล้วทำฌานให้เกิดขึ้น ทำ วิปัสสนา ฯลฯ มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยโภชนะที่เกิดขึ้น ฯลฯ เสนาสนะแล้วทำฌานให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อุตุที่เกิดขึ้น ... โภชนะ ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เกิดขึ้น ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกายทุกข์ทางกาย มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเมื่อปรารถนาวรรณสมบัติที่ยังไม่เกิดขึ้น จึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ เมื่อปรารถนาสัททสมบัติที่ยังไม่เกิดขึ้น ... คันธสมบัติ ... รสสมบัติ ... โผฏฐัพพสมบัติ ... ขันธ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ วรรณสมบัติที่ยังไม่เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เกิดขึ้น ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่จักเกิดขึ้นแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเมื่อปรารถนาจักขุสมบัติที่จักเกิดขึ้นแน่นอนจึง ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ปรารถนาโสตสมบัติที่จักเกิดขึ้นแน่นอน ฯลฯ กายสมบัติ ฯลฯ วรรณสมบัติ ... คันธสมบัติ ... รสสมบัติ ... โผฏฐัพพสมบัติ ... ขันธ์ที่จักเกิดขึ้นแน่นอน จึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ จักขุสมบัติที่จักเกิดขึ้นแน่นอน ฯลฯ กายสมบัติ ฯลฯ วรรณสมบัติ ฯลฯ โผฏฐัพพสมบัติ ฯลฯ ขันธ์ที่จักเกิดขึ้นแน่นอนเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เกิดขึ้น ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

ปุเรชาตปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เกิดขึ้นโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยปัจฉาชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัย แก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูป ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

อาหารปัจจัย

[๑๔] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอาหารปัจจัย (๑)

อินทรียปัจจัย

[๑๕] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ จักขุนทรีย์เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายินทรีย์ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอินทรียปัจจัย (๑)

ฌานปัจจัยเป็นต้น

[๑๖] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยฌานปัจจัยเป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เกิดขึ้นโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

อัตถิปัจจัย

[๑๗] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป โดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ฯลฯ เห็นแจ้งหทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เกิดขึ้นโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้โดยอัตถิปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยอัตถิปัจจัย (๑)

อวิคตปัจจัย

[๑๘] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอวิคตปัจจัย

ฯลฯ

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๑๙] เหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๓ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๑ วาระ

อัญญมัญญปัจจัย มี ๑ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๑ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๓ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๑ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย มี ๑ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๑ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๑ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๑ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๑ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๑ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

ปัจจนียุทธาร

[๒๐] สภาวธรรมที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอารัมมณปัจจัย และอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่จักเกิดขึ้นแน่นอนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เกิดขึ้นโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๒๑] นเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ ฯลฯ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๓ วาระ

	โนวิคตปัจจัย		มี ๓ วาระ
	โนอวิคตปัจจัย		มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๒๒]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ ฯลฯ
	โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๒๓]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	สหชาตปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

อุปปันนติกะ จบ

๑๘. อตีตติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๒] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบัน โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ พิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่สั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌาน พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นอดีตโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น เห็นแจ้งโสตะที่เป็นอดีต ฯลฯ ฆานะ ... ชิวหา ... กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เป็นอดีตโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินโสตะเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉา ... อุทธัจจะ ... โทมนัสจึงเกิดขึ้น อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญา-นาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

[๓] สภาวธรรมที่เป็นอนาคตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นอนาคต ฯลฯ หทัยวัตถุ ... ขันธ์ ที่เป็นอนาคตโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอนาคตเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นปัจจุบัน ฯลฯ กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กาย-วิญญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

อธิปติปัจจัย

[๔] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล ฯลฯ พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พระอริยะออกจาก

มรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นอดีต ฯลฯ กาย ... รูป ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะ ... หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เป็นอดีตให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิด เพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะ จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอนาคตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นอนาคต ฯลฯ หทัยวัตถุและขันธ์ที่เป็นอนาคตให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่างคือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นปัจจุบัน ฯลฯ หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลิน จักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

อนันตรปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันซึ่งเกิด หลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่าน ผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สมนันตรปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) (๑)

สหชาตปัจจัยเป็นต้น

[๗] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย (ย่อ) (๑)

อุปนิสสยปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นอดีตแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ทำฌานให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ... มรรค ... อภิญญา ... สมาบัติ ให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีลที่เป็นอดีต ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกายแล้ว ให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่ เป็นอดีต ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... เป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปัจจุบัน ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปราถนา ฯลฯ ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอนาคตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเมื่อปรารถนาจักขุสมบัติที่เป็นอนาคต ฯลฯ เมื่อปรารถนาโสตสมบัติ ... ฆานสมบัติ ... ชิวหาสมบัติ ... กายสมบัติ ... วรรณสมบัติ ... สัททสมบัติ ... คันธสมบัติ ... รสสมบัติ ... โผฏฐัพพสมบัติ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นอนาคตจึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ จักขุสมบัติที่เป็นอนาคต ฯลฯ วรรณสมบัติ ฯลฯ โผฏฐัพพสมบัติ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นอนาคตเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปัจจุบัน ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยอุตุที่เป็นปัจจุบันแล้ว ทำฌานให้เกิดขึ้น ทำวิปัสสนา ฯลฯ อาศัยโภชนะที่เป็นปัจจุบัน ... เสนาสนะแล้ว ทำฌานให้เกิดขึ้น ฯลฯ ทำสมาบัติให้เกิดขึ้น อุตุที่เป็นปัจจุบัน ... โภชนะ ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นปัจจุบัน ฯลฯ ปัญญา ... สุขทางกาย ฯลฯ ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

ปุเรชาตปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยปุเรชาตปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะ ไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพ-โสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยปัจฉาชาตปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **ปัจฉาชาตะ** ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันซึ่งเกิด หลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นปัจจุบันและกฏัตตารูป โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เจตนาที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

อาหารปัจจัยเป็นต้น

[๑๔] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปโดยวิป-ปยุตตปัจจัยในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปโดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันโดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

อัตถิปัจจัย

[๑๕] สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอัตถิปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอัตถิปัจจัยในอุปปันนติกะ) (๑)

นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย และอวิคตปัจจัย

[๑๖] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย

สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอวิคตปัจจัย ฯลฯ

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๑๗]	เหตุปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๑ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๑ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๑ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๑ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๒ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๑ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๑ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๑๘] สภาวธรรมที่เป็นอดีตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นอนาคตเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอารัมมณปัจจัยและอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นปัจจุบันโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๑๙] นเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ

นอารัมมณปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๓ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๓ วาระ ฯลฯ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๓ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๓ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๒๐] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นอนันตรปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ ฯลฯ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๒๑] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ

อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ ฯลฯ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ

(ในบทเหล่านี้มีเพียง ๑ วาระเท่านั้น)

อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัญหาวาร จบ
อตีตติกะ จบ
๑๙. อตีตารัมมณติกะ ๑. ปฏิจจวาร
๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร
เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น (๑)

[๒] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

[๓] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๔] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะอารัมมณปัจจัย เพราะอธิปติปัจจัย (อธิปติปัจจัย ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย (ปุเรชาตปัจจัยและอาเสวนปัจจัยไม่มีปฏิสนธิ) เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย (... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ... ๓ วาระ บริบูรณ์แล้ว พึงเพิ่มปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล) เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะ

สัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๕]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ ฯลฯ
		(ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๓ วาระ)
	วิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๖] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่ง มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็น อเหตุกะ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ อาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

[๗] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะ ซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

[๘] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่ง มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็น อเหตุกะ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัยในอนุโลม)

นปุเรชาตปัจจัย

[๑๐] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในปฏิสนธิขณะ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๑๑] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับนอธิปติปัจจัย) เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น (๑)

นวิปากปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนวิปากปัจจัย ฯลฯ (นวิปากปัจจัย ไม่มีปฏิสนธิ)

นฌานปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

นมัคคปัจจัย

[๑๔] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนมัคคปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับนเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ ไม่มีโมหะ)

นวิปปยุตตปัจจัย

[๑๕] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๑๖]	นเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นกัมมปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นวิปากปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นฌานปัจจัย	มี ๑ วาระ
	นมัคคปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๑๗]	นอธิปติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นอาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นกัมมปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๑๘]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ ฯลฯ (ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๓ วาระ)

อวิคตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร ปัจจยวาร นิสสยวาร สังสัฏฐวาร และสัมปยุตตวาร เหมือนกับปฏิจจวาร)

๑๙. อตีตารัมมณติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๙] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัย แก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรม เป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๒๐] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นอดีต พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอดีตซึ่งมีอดีตธรรม เป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ... ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ... ยถากัมมูปคญาณ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่ง มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นอนาคต พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอนาคตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีอนาคตธรรมเป็น

อารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วย จิตที่เป็นปัจจุบันซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณและอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

[๒๑] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอนาคตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ ฯลฯ บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยเป็น สภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอดีตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ... อนาคตังสญาณ ... พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์ นั้น ราคะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอดีต ซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นปัจจุบันที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นปัจจุบันซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณและอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

[๒๒] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นปัจจุบันซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ ที่เป็นปัจจุบันซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณและอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอดีต พิจารณาทิพพโสตธาตุ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอดีตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีปัจจุบันธรรม

เป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรม เป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอนาคต พิจารณาทิพพโสตธาตุ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอนาคตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์ นั้น ราคะที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็น อนาคตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๓)

อธิปติปัจจัย

[๒๓] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นอดีตให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอดีตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิด เพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นอนาคตให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอนาคตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ บุคคลยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

[๒๔] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอนาคตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลพิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอดีตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาเจโตปริยญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

[๒๕] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอดีตให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาทิพพโสตธาตุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอดีตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาเจโตปริยญาณให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นอดีตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น ราคะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรม เป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นอนาคตให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาทิพพโสตธาตุให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาอิทธิวิธญาณที่เป็นอนาคตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาเจโตปริย-ญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นอนาคตซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์

อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิด เพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๓)

อนันตรปัจจัย

[๒๖] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ภวังคจิตที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ปฏิสนธิจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๓)

[๒๗] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ อิทธิวิธญาณที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ เจโตปริยญาณเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ อนาคตังสญาณเป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ ขันธ์ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

[๒๘] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย ปฏิสนธิจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ ภวังคจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ ภวังคจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ปฏิสนธิจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ ภวังคจิตที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ภวังคจิตที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ ฯลฯ ขันธ์ที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สมนันตรปัจจัย

[๒๙] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย)

สหชาตปัจจัยเป็นต้น

[๓๐] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย (ปัจจัยแม้ทั้ง ๓ เหมือนกับปฏิจจวาร)

อุปนิสสยปัจจัย

[๓๑] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีต-ธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๓๒] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปกตูปนิสสยะ** ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

[๓๓] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรม เป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๓)

อาเสวนปัจจัย

[๓๔] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรม เป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรม เป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๓๕] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๓)

[๓๖] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์ โดยกัมมปัจจัย (๓)

[๓๗] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรม เป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๓)

วิปากปัจจัยเป็นต้น

[๓๘] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยวิปากปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๓๙]	เหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๓ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๓ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๙ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๓ วาระ

อินทรียปัจจัย	มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๔๐] สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรม เป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

[๔๑] สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

[๔๒] สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอดีตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีปัจจุบันธรรมเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีอนาคตธรรมเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๓)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๔๓] นเหตุปัจจัย มี ๙ วาระ

นอารัมมณปัจจัย มี ๙ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๙ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๙ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๙ วาระ
(ย่อ ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๙ วาระ)
โนวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๔๔] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
(ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๓ วาระ ย่อ)
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๔๕] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๙ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ

สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๓ วาระ
นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๓ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

อตีตารัมมณติกะ จบ

๒๐. อัชฌัตตติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ฯลฯ หทัย

วัตถุ อาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๒] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัย

[๓] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูป อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตน เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๔] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๓ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูป ที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตน เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัย ขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ...

สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

อัญญมัญญปัจจัยเป็นต้น

[๕] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย (ปุเรชาตปัจจัยและอาเสวนปัจจัย ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๖]	เหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	มี ๒ วาระ

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๗] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น โมหะ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉา และที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่ง เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคต ด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็น

ภายในตนเกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปอาศัยขันธ์ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๙] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัยในอนุโลม ไม่มีข้อต่างกัน) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตน ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปอาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูต-รูป ๑ ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

[๑๐] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปอาศัยขันธ์ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ใน ปฏิสนธิขณะ (พึงทำให้บริบูรณ์) ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ

นปัจฉาชาตปัจจัยเป็นต้น

[๑๑] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นภายในตนอาศัยขันธ์ที่เป็นภายในตนเกิดขึ้น ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่เป็นภายนอกตนอาศัยขันธ์ที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... (๑)

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๑๒] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหมรูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุ เป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม รูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (๑)

นฌานปัจจัย

[๑๓] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน อาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... ที่สหรคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

นมัคคปัจจัยเป็นต้น

[๑๔] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายในตนเกิดขึ้นเพราะนมัคคปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับนเหตุปัจจัย ไม่มีโมหะ) เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนอาศัยสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ฯลฯ ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๑๕] นเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๒ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๒ วาระ
(ย่อ ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๒ วาระ)
โนวิคตปัจจัย มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๑๖]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๑๗]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๒๐. อัชฌัตตติกะ ๓. ปัจจยวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๘] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายในตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปทำขันธ์ ๑ ที่เป็นภาย ในตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ทำขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ (พึงทำ ให้บริบูรณ์) ... ทำมหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายในตนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัย เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นภายนอกตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๑๙] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายในตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร) จักขุวิญญาณทำจักขายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ กายวิญญาณทำกายายตนะให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายในตนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร) ... ทำจักขายตนะ ฯลฯ ทำกายายตนะ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๒๐] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายในตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย (พึงเพิ่มหทัยวัตถุเข้ามาเหมือนกับปฏิจจวาร) เพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย เพราะสหชาตปัจจัย (สหชาตวารพึงทำให้บริบูรณ์) ... ทำมหาภูตรูป ฯลฯ (ภายหลังมหาภูตรูปและขันธ์พึงเพิ่มอายตนะ ๕ และหทัยวัตถุ) เพราะอัญญมัญญปัจจัย เพราะนิสสยปัจจัย ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๒๑]	เหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	มี ๒ วาระ

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๒๒] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายในตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ ทำขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นภายในตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ หทัยวัตถุทำขันธ์ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น ขันธ์ทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ ทำจักขายตนะ ฯลฯ ทำกายายตนะ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นภายในตนทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะทำขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ และทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนทำสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย (พึงเพิ่มปวัตติกาลปฏิสนธิกาลและมหาภูตรูป) ทำจักขายตนะ ฯลฯ ทำกายายตนะ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเป็นภายนอกตน ทำหทัยวัตถุ ให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะ ทำขันธ์ ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาที่สหรคตด้วยอุทธัจจะและทำหทัยวัตถุให้เป็นปัจจัยเกิดขึ้น (๑)

นอารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๒๓] ... เพราะนอารัมมณปัจจัย เพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย (เหมือนกับปฏิจจวาร) เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย ฯลฯ

เพราะนวิปปยุตตปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับวิปปยุตตปัจจัยในปัจจนียะแห่งปฏิจจวาร) เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๒๔] นเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๒ วาระ ฯลฯ
โนวิคตปัจจัย มี ๒ วาระ

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๒๕] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ ฯลฯ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๒๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ ฯลฯ
อวิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ

ปัจจนียานุโลม จบ

(นิสสยวารเหมือนกับปัจจยวาร พึงขยายสังสัฏฐวารและสัมปยุตตวารให้พิสดาร)

๒๐. อัชฌัตตติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๒๗] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๒๘] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ฯลฯ ออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น เห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ กาย ฯลฯ รูป ฯลฯ โผฏฐัพพะ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายในตนโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย รูปายตนะ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติ-ญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลอื่นเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายในตนโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นภายในตนด้วยเจโตปริยญาณ รูปายตนะที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายนอกตนโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ ที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่ อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๒๙] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลอื่นให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณา กุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค ผล และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย พระอริยะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น ฯลฯ บุคคลอื่น เห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วย ทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นภายนอกตนด้วยเจโตปริยญาณ ฯลฯ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะโดยอารัมมณปัจจัย รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กาย

วิญญาณที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ พระอริยะพิจารณานิพพาน นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค ผล และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นภายนอกตนด้วยเจโตปริยญาณ รูปายตนะ ที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายในตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายในตน ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

อธิปติปัจจัย

[๓๐] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ออกจากฌานแล้ว พิจารณาฌานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ... ขันธ์ที่เป็นภายในตนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอธิปติปัจจัยมีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลอื่นยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายในตนให้เป็นอารมณ์อย่างหนัก แน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

[๓๑] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลอื่นให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้ว พิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วให้ เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรคแล้ว พิจารณามรรคให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาผลให้เป็น

อารมณ์อย่าง หนักแน่น ฯลฯ พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค และผลโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ พระอริยะพิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค และผลโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลิน จักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

อนันตรปัจจัย

[๓๒] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจานิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอนันตรปัจจัย (ข้อว่าขันธ์ที่เป็นภายนอกตนซึ่งเกิดก่อน ๆ ดังนี้ เป็นข้อแตกต่างกัน ข้อนั้นแหละพึงดำเนินความตามข้อความข้างต้น) (๑)

สมนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๓๓] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยสมนันตรปัจจัย ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย) เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย

อุปนิสสยปัจจัย

[๓๔] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นภายในตนแล้วให้ทาน สมาทาน ศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ ทำฌาน ฯลฯ วิปัสสนา ฯลฯ มรรค ฯลฯ อภิญญา ฯลฯ สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ บุคคลอาศัยศีลที่เป็นภายในตน ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ฯลฯ

อุตุ ฯลฯ โภชนะ ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำสมาบัติ ให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่เป็นภายในตน ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ ทุกข์ทางกาย ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นภายในตน ฯลฯ ปัญญา ฯลฯ ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอื่นอาศัยศรัทธาที่เป็นภายในตนแล้วให้ทาน ฯลฯ มีมานะ ถือทิฏฐิ บุคคลอื่นอาศัยศีลที่เป็นภายในตน ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่เป็นภายในตน ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ มรรคและผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

[๓๕] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอื่นอาศัยศรัทธาที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ ความ ปรารถนา ฯลฯ สุขทางกาย ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธา ที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ เสนาสนะแล้วให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธาที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธาที่เป็นภายในตน ฯลฯ ผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

ปุเรชาตปัจจัย

[๓๖] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ หทัยวัตถุ โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็น รูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณปุเรชาตะ** ได้แก่ บุคคลอื่นเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะ

ไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะที่เป็นภายในตน เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายในตน เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายนอกตนโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

[๓๗] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลอื่นเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ กายายตนะ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณปุเรชาตะ** ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายในตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

[๓๘] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนและจักขายตนะที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายนอกตนและกายายตนะที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายในตน ฯลฯ รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายในตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายนอกตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายในตนโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็น ภายนอกตนโดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะที่เป็นภายในตนและจักขายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายนอกตนโดยปุเรชาตปัจจัย ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายในตนและกายายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายนอก ตนโดยปุเรชาตปัจจัย รูปายตนะที่เป็นภายในตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายในตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนโดยปุเรชาตปัจจัย (๒)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๓๙] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

อาเสวนปัจจัย

[๔๐] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอาเสวนปัจจัยได้แก่ ขันธ์ที่เกิดก่อน ๆ ฯลฯ (เหมือนกับสภาวธรรมที่เป็นภายในตนนั่นเอง)

กัมมปัจจัย

[๔๑] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นภายในตนและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยกัมมปัจจัย

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเป็นภายนอกตนและกฏัตตารูปโดยกัมมปัจจัย (๑)

วิปากปัจจัย

[๔๒] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยวิปากปัจจัย ฯลฯ (พึงทำให้บริบูรณ์เหมือนกับปฏิจจวาร)

อาหารปัจจัย

[๔๓] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปโดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายในตนโดยอาหารปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายนอกตนโดยอาหารปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอาหารปัจจัย (พึงเพิ่มปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล) ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายนอกตนโดยอาหารปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายในตนโดยอาหารปัจจัย (๒)

[๔๔] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนและกวฬิงการกาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายในตนโดยอาหารปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอาหารปัจจัย ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนและกวฬิงการาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายนอกตนโดยอาหารปัจจัย (๒)

อินทรียปัจจัยเป็นต้น

[๔๕] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่เป็นภายในตน (พึงขยายรูปชีวิตินทรีย์ให้พิสดาร) เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ (ผู้รู้พึงขยายบทมาติกาให้พิสดาร)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ (ย่อ)

อัตถิปัจจัย

[๔๖] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัยมี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุ ฯลฯ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ฯลฯ มหาภูตรูป ๑ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๓ ฯลฯ

ปุเรชาตะ ได้แก่ ... เห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ (ปัจจัยนี้เหมือน กับปุเรชาตปัจจัย) หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายในตน ฯลฯ รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ ปุเรชาตะ และอาหาระ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลอื่นเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายในตน ฯลฯ หทัยวัตถุโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะที่เป็นภายในตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

[๔๗] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ (สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนไม่มีข้อแตกต่างกัน พึงขยายบทมาติกาให้พิสดาร) (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัยมี ๒ อย่าง คือ ปุเรชาตะและอาหาระ

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุที่เป็นภายนอกตน ฯลฯ หทัยวัตถุ ฯลฯ เห็นรูปด้วยทิพพจักขุ ฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ รูปายตนะที่เป็นภายนอกตน

ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

[๔๘] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่ สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ ปุเรชาตะและอาหาระ

ปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนและจักษุที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายในตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายนอกตนและกายายตนะที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย รูปายตนะที่เป็นภายนอกตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายในตน ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่ เป็นภายนอกตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายในตน เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย

อาหาระ ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนและกวฬิงการาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายในตนโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ ปุเรชาตะและอาหาระ

ปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะที่เป็นภายในตนและจักขายตนะที่เป็นภายนอกตน เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ ที่เป็นภายในตนและกายายตนะที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย รูปายตนะที่เป็นภายในตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะที่เป็นภายในตนและหทัยวัตถุที่เป็นภายนอกตน เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย

อาหาระ ได้แก่ กวฬิงการาหารที่เป็นภายในตนและกวฬิงการาหารที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่กายที่เป็นภายนอกตนโดยอัตถิปัจจัย (๒)

นัตถิปัจจัย วิคตปัจจัย และอวิคตปัจจัย

[๔๙] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕๐]	เหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๔ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๔ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๒ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๒ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๒ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๔ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๖ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อาเสวนปัจจัย	มี ๒ วาระ
	กัมมปัจจัย	มี ๒ วาระ
	วิปากปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อาหารปัจจัย	มี ๖ วาระ
	อินทรียปัจจัย	มี ๒ วาระ
	ฌานปัจจัย	มี ๒ วาระ
	มัคคปัจจัย	มี ๒ วาระ

สัมปยุตตปัจจัย มี ๒ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๒ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๖ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๒ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๒ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๖ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๕๑] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย และอาหารปัจจัย (๒)

[๕๒] สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตนโดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย และอาหารปัจจัย (๒)

[๕๓] สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายในตน มี ๒ อย่าง คือ ปุเรชาตะและอาหาระ (๑)

สภาวธรรมที่เป็นภายในตนและสภาวธรรมที่เป็นภายนอกตนเป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เป็นภายนอกตน มี ๒ อย่าง คือ ปุเรชาตะและอาหาระ (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๕๔] นเหตุปัจจัย มี ๖ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๖ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๖ วาระ
(ย่อ ทุกปัจจัยพึงเพิ่มปัจจัยละ ๖ วาระ)
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๖ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๔ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๖ วาระ

โนวิคตปัจจัย มี ๖ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๔ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๕๕] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
นสมนันตรปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย "....." มี ๒ วาระ

(ย่อ ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๒ วาระ)

นสัมปยุตตปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
โนนัตถิปัจจัย "....." มี ๒ วาระ
โนวิคตปัจจัย "....." มี ๒ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๕๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
อธิปติปัจจัย "....." มี ๔ วาระ (พึงนับบทอนุโลม)
อวิคตปัจจัย "....." มี ๖ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัญหาวาร จบ

อัชฌัตตติกะ จบ

๒๑. อัชฌัตตารัมมณติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภาย ในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภาย ในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ

อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัยเป็นต้น

[๒] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภาย ในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ฯลฯ เพราะอวิคตปัจจัย (ย่อ)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

[๓] อารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
(ย่อ ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๒ วาระ)
อวิคตปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๔] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภาย ในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็น อเหตุกะซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภายนอก ตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ฯลฯ โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะเกิดขึ้น (๑)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๕] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัยในอนุโลม ไม่มีข้อแตกต่างกัน) เพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ... อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

[๖] สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภาย นอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนปุเรชาตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภายนอก ตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยขันธ์ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น

นวิปากปัจจัยเป็นต้น

[๗] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภาย ในตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนวิปากปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิ) เพราะนฌานปัจจัย ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ซึ่งสหรคตด้วยปัญจวิญญาณ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภายนอก ตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัยได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภาย นอกตนเป็นอารมณ์ซึ่งสหรคตด้วยปัญจวิญญาณเกิดขึ้น ฯลฯ เพราะนมัคคปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับนเหตุปัจจัย ไม่มีโมหะ) เพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์อาศัยสภาวธรรมที่มีธรรมภายนอก ตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้นเพราะนวิปปยุตตปัจจัย ได้แก่ ในอรูปาวจรภูมิ ขันธ์ ๓ อาศัย ขันธ์ ๑ ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เกิดขึ้น ฯลฯ (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๘] นเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๒ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๒ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๒ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๒ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๒ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๒ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๒ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๙]	นอธิปติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	นวิปากปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๑๐]	อารัมมณปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ ฯลฯ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร ปัจจยวาร นิสสยวาร สังสัฏฐวาร และสัมปยุตตวารเหมือนกับปฏิจจวาร)

๒๑. อัชฌัตตารัมมณติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑๑] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๑)

อารัมมณปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นภายในตน พิจารณาเนว

สัญญานาสัญญายตนะ พิจารณาทิพพจักขุที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ พิจารณาทิพพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิธญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ พระอริยะพิจารณากิเลสที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น บุคคลเห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นภาย ในตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภาย นอกตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นภายนอกตน พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะ พิจารณาทิพพจักขุที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ พิจารณาทิพพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิธญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ รู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นภายนอก ตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

[๑๓] สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ พิจารณาทิพพโสตธาตุ พิจารณาอิทธิวิธญาณ ฯลฯ เจโตปริยญาณ ฯลฯ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ฯลฯ ยถากัมมูปคญาณ ฯลฯ อนาคตังสญาณ เห็นแจ้งขันธ์ที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรม ภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ฯลฯ รู้จิตของ บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ ด้วยเจโตปริยญาณ ขันธ์ที่เป็นภายนอกตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังส-ญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌานแล้วพิจารณาฌาน พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณากิเลสที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ซึ่งละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น พิจารณาทิพพจักขุที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ พิจารณาทิพพโสตธาตุ ... อิทธิวิธญาณ ... เจโตปริยญาณ ... ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ... ยถากัมมูปคญาณ ... อนาคตังสญาณ ... ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ ยินดี

เพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้น ราคะที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น ขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายนอกตน เป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๒)

อธิปติปัจจัย

[๑๔] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติ และสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลพิจารณาวิญญาณัญจายตนะที่เป็นภายในตนให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาเนวสัญญานาสัญญายตนะให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณาทิพพจักขุที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาทิพพโสตธาตุ ฯลฯ อิทธิวิธญาณ ... ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ... ยถากัมมูปคญาณ ... อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

[๑๕] สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้วออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น บุคคลพิจารณาทิพพจักขุที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณาทิพพโสตธาตุ ... อิทธิวิธญาณ ... เจโตปริยญาณ ... ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ .... ยถากัมมูปคญาณ .... อนาคตังสญาณให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ยินดีเพลิดเพลินขันธ์ที่เป็นภายในตนซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินขันธ์นั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๒)

อนันตรปัจจัย

[๑๖] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู ... อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ... อนุโลม เป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ ... เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๒)

[๑๗] สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู ... อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน ... โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค ... โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค ... มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ... ผลเป็นปัจจัยแก่ผล ... อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ จุติจิตที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อุปปัตติจิตที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ภวังคจิตที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อาวัชชนจิตที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย ขันธ์ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่วุฏฐานะที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอนันตรปัจจัย (๒)

สมนันตรปัจจัยเป็นต้น

[๑๘] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยสมนันตรปัจจัย ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัญญมัญญปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย

อุปนิสสยปัจจัย

[๑๙] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

[๒๐] สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนา ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่อนิจจานุปัสสนา ทุกขานุปัสสนา และอนัตตานุปัสสนาที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอุปนิสสยปัจจัย (๒)

อาเสวนปัจจัย

[๒๑] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ อนุโลมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโดยอาเสวนปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๒๒] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัยในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์โดยกัมมปัจจัยในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **นานาขณิกะ** ได้แก่ เจตนาที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งมีธรรมภายใน ตนเป็นอารมณ์โดยกัมมปัจจัย (๒)

วิปากปัจจัยเป็นต้น

[๒๓] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ เป็นปัจจัยโดยอาหารปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอินทรียปัจจัย เป็นปัจจัยโดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนัตถิปัจจัย เป็นปัจจัยโดยวิคตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๒๔]	เหตุปัจจัย	มี ๒ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๔ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๔ วาระ

สมนันตรปัจจัย มี ๔ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๒ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๒ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๒ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๔ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๔ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๒ วาระ ฯลฯ
(ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๒ วาระ)
สัมปยุตตปัจจัย มี ๒ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๒ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๔ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๔ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๒ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๒๕] สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่มีธรรมภายนอกตนเป็นอารมณ์เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่มีธรรมภายในตนเป็นอารมณ์โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และกัมมปัจจัย (๒)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

[๒๖] นเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๔ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๔ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๔ วาระ
(ย่อ ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๔ วาระ)

นปุเรชาตปัจจัย มี ๔ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๔ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๔ วาระ ฯลฯ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๔ วาระ ฯลฯ
โนอวิคตปัจจัย มี ๔ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

[๒๗] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นสมนันตรปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นอาเสวนปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ ฯลฯ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ

(ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๒ วาระ)
(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

[๒๘] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๒ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๔ วาระ
อาเสวนปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ
กัมมปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๔ วาระ

วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ ฯลฯ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๔ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ

ปัญหาวาร จบ

อัชฌัตตารัมมณติกะ จบ

๒๒. สนิทัสสนสัปปฏิฆติกะ ๑. ปฏิจจวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๑] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่ กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้เกิดขึ้น จักขายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น ฯลฯ รสายตนะ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น รูปายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น อาโปธาตุ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็น ไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น รูปายตนะ อาโปธาตุ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรม ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่

กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ และอาโปธาตุ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็น ไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ เกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อาโปธาตุ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็น ไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น รูปายตนะ จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น รูปายตนะ จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อาโปธาตุ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น (๗)

[๒] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ ขันธ์ ๒ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์ ๒ เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้ อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่ เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็น ไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูป ที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูป ที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทาย-รูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรม ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็น ไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็น ไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัย อาโปธาตุเกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็น ไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูป ที่เห็นได้กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะ จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบ ไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็น ไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปที่เห็นได้กระทบได้ที่เห็นไม่ ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูป ที่เห็นได้กระทบได้ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุ เกิดขึ้น รูปายตนะ จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (๗)

[๓] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็น

ไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโป-ธาตุเกิดขึ้น อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๓)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็น ไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นได้แต่กระทบ ไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๔)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรม ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็น

ไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัย อาโปธาตุเกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๕)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็น ไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบ ไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูป ที่เห็นได้กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะ จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๖)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบ ไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้กระทบได้ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้กระทบได้ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุ เกิดขึ้น รูปายตนะ จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะ อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหาร อาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น (๗)

อารัมมณปัจจัย

[๔] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอารัมมณปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

อธิปติปัจจัย

[๕] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป ที่เป็นอุปาทายรูปอาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น (๑)

(บทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นมูล พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้ ไม่มีบทสุดท้าย)

[๖] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัย อาโปธาตุเกิดขึ้น

(ด้วยเหตุนี้ บทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นมูล พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ ไม่มีบทจบ)

[๗] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอธิปติปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (ด้วยเหตุนี้ พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ)

อนันตรปัจจัยและสมนันตรปัจจัย

[๘] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอนันตรปัจจัย เพราะสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอารัมมณปัจจัย)

สหชาตปัจจัย

[๙] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้ เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป และกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ เกิดขึ้น ฯลฯ

(พึงจำแนกบทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นมูลเป็น ๗ วาระด้วยเหตุนี้)

[๑๐] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็น ไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัย-วัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็น สมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น

(บทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นมูล พึงเพิ่มเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้)

[๑๑] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะสหชาตปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น (ด้วยเหตุนี้ พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ)

อัญญมัญญปัจจัย

[๑๒] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ อาโปธาตุอาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรม ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุอาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ และอาโปธาตุอาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ฯลฯ (๓)

[๑๓] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๓ และหทัยวัตถุอาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ฯลฯ (๒)

[๑๔] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ และอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ฯลฯ (๑)

นิสสยปัจจัยเป็นต้น

[๑๕] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะนิสสยปัจจัย เพราะอุปนิสสยปัจจัย เพราะปุเรชาตปัจจัย เพราะอาเสวนปัจจัย เพราะกัมมปัจจัย เพราะวิปากปัจจัย เพราะอาหารปัจจัย เพราะอินทรียปัจจัย เพราะฌานปัจจัย เพราะมัคคปัจจัย เพราะสัมปยุตตปัจจัย เพราะวิปปยุตตปัจจัย เพราะอัตถิปัจจัย เพราะนัตถิปัจจัย เพราะวิคตปัจจัย เพราะอวิคตปัจจัย

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๑๖] เหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อารัมมณปัจจัย มี ๑ วาระ
อธิปติปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อนันตรปัจจัย มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย มี ๖ วาระ
นิสสยปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย มี ๑ วาระ
ปุเรชาตปัจจัย มี ๑ วาระ
อาเสวนปัจจัย มี ๑ วาระ
กัมมปัจจัย มี ๒๑ วาระ
วิปากปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อาหารปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อินทรียปัจจัย มี ๒๑ วาระ
ฌานปัจจัย มี ๒๑ วาระ
มัคคปัจจัย มี ๒๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย มี ๒๑ วาระ
อัตถิปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นัตถิปัจจัย มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย มี ๒๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๑. วิภังควาร

นเหตุปัจจัย

[๑๗] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูป และกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น จักขายตนะฯลฯ รสายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่า อสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น ... อาศัยมหาภูตรูป ฯลฯ

(บทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นมูล พึงจำแนกเป็น ๗ วาระด้วยเหตุนี้)

[๑๘] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปที่เห็น ไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ฯลฯ หทัยวัตถุ อาศัยขันธ์เกิดขึ้น ขันธ์อาศัยหทัยวัตถุเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น โมหะที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วยอุทธัจจะอาศัยขันธ์ที่สหรคตด้วยวิจิกิจฉาและที่สหรคตด้วย อุทธัจจะเกิดขึ้น

(พึงจำแนกบทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นมูลเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้)

[๑๙] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะนเหตุปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็น ได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เป็นอเหตุกะซึ่งเห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูป เกิดขึ้นในปฏิสนธิขณะที่เป็นอเหตุกะ กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น

(ด้วยเหตุนี้ ผู้รู้พึงขยายให้พิสดารเป็น ๗ วาระ)

นอารัมมณปัจจัย

[๒๐] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็น ไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ อาศัยมหาภูตรูป ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะ เกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น ฯลฯ

(พึงขยายบทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นมูลให้พิสดารเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้)

[๒๑] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูป ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้น หทัยวัตถุอาศัยขันธ์เกิดขึ้น ฯลฯ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬีงการาหารอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น

(บทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นมูลพึงขยายให้พิสดารเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้)

[๒๒] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะนอารัมมณปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น ในปฏิสนธิขณะ กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และอาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็น ได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น รูปายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะและอาโปธาตุเกิดขึ้น ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น

(ในฆฏนา พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้)

นอธิปติปัจจัยเป็นต้น

[๒๓] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้นเพราะนอธิปติปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับสหชาตปัจจัย) เพราะนอนันตรปัจจัย เพราะนสมนันตรปัจจัย เพราะนอัญญมัญญปัจจัย ได้แก่ จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ อาศัยมหาภูตรูป ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะอาศัยโผฏฐัพพายตนะ เกิดขึ้น

... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น

(ด้วยเหตุนี้ พึงจำแนกเป็น ๒๑ วาระ)

... เพราะนอุปนิสสยปัจจัย เพราะนปุเรชาตปัจจัย เพราะนปัจฉาชาตปัจจัย เพราะนอาเสวนปัจจัย เพราะนกัมมปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... มหาภูตรูป ๒ อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น มหาภูตรูป ๑ อาศัยมหาภูตรูป ๒ เกิดขึ้น อุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น (พึงจำแนกกัมมปัจจัยแล้วเพิ่มเป็น ๒๑ วาระ ด้วยนกัมมปัจจัยนั่นเอง) เพราะนวิปากปัจจัย (ไม่มีปฏิสนธิและกฏัตตารูป พึงเพิ่มเฉพาะในปัญจโวการภพเท่านั้น) เพราะนอาหารปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับ เหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ (ด้วยเหตุนี้ พึงจำแนกเป็น ๒๑ วาระ)

นอินทรียปัจจัยเป็นต้น

[๒๔] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เกิดขึ้น เพราะนอินทรียปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... อาศัยมหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ ฯลฯ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม รูปชีวิตินทรีย์อาศัยมหาภูตรูปเกิดขึ้น (ย่อ พึงจำแนกวาระทั้งปวง) เพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหาร เป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ (ย่อ พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๓ อาศัยขันธ์ ๑ ที่สหรคตด้วย ปัญจวิญญาณเกิดขึ้น ฯลฯ อาศัยขันธ์ ๒ ฯลฯ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้อาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น

(พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ ด้วยอาการอย่างนี้)

[๒๕] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เกิดขึ้นเพราะนฌานปัจจัย ได้แก่ ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม ฯลฯ กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปที่เห็นได้และกระทบได้อาศัยมหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และอาศัยอาโปธาตุเกิดขึ้น

(พึงจำแนกเป็น ๗ วาระด้วยอาการอย่างนี้) เพราะนมัคคปัจจัย (พึงทำให้เหมือนกับนเหตุปัจจัย พึงทำให้บริบูรณ์ ไม่มีโมหะ) เพราะนสัมปยุตตปัจจัย เพราะนวิปปยุตตปัจจัย (พึงทำให้บริบูรณ์) เพราะโนนัตถิปัจจัย เพราะโนวิคตปัจจัย

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๒๖] นเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๒๑ วาระ
(ย่อ ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๒๑ วาระ)
โนนัตถิปัจจัย มี ๒๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๒๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๒๗] นอารัมมณปัจจัย กับเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
นอธิปติปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ ฯลฯ
นกัมมปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
นวิปากปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๒๘] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๑ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ ฯลฯ
ฌานปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒๑ วาระ
มัคคปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
อัตถิปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ

นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒๑ วาระ (พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปฏิจจวาร จบ

(สหชาตวาร ปัจจยวาร และนิสสยวาร เหมือนกับปฏิจจวาร พึงเพิ่มสังสัฏฐวารและสัมปยุตตวาร เฉพาะในอรูปาวจรภูมิเท่านั้น)

๒๒. สนิทัสสนสัปปฏิฆติกะ ๗. ปัญหาวาร

๑. ปัจจยานุโลม ๑. วิภังควาร

เหตุปัจจัย

[๒๙] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ เหตุที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยเหตุปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยเหตุปัจจัย ได้แก่ เหตุที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยเหตุปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ (๒)

(เฉพาะบทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นมูล พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ ด้วยเหตุนี้)

อารัมมณปัจจัย

[๓๐] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งรูปโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็น ทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลินเพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินรูปนั้น ราคะ จึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น วิจิกิจฉาจึงเกิดขึ้น อุทธัจจะจึงเกิดขึ้น โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยอารัมมณปัจจัย ขันธ์ที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบ ไม่ได้โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ กาย ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลฟังเสียง ด้วยทิพพโสตธาตุ สัททายตนะเป็นปัจจัยแก่โสตวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณ ฯลฯ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

[๓๑] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยอารัมมณปัจจัย ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้น พิจารณากุศลที่เคยสั่งสมไว้ดีแล้ว ออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรคแล้วพิจารณามรรค พิจารณาผล พิจารณานิพพาน นิพพาน เป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค ผล และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย พระอริยะพิจารณากิเลสที่ละได้แล้ว พิจารณากิเลสที่ข่มได้แล้ว รู้กิเลสที่เคยเกิดขึ้น ฯลฯ บุคคลเห็นแจ้งหทัยวัตถุ ... อิตถินทรีย์ ... ปุริสินทรีย์ ... ชีวิตินทรีย์ ... อาโปธาตุ ... กวฬิงการาหาร ... ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลรู้จิตของบุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยจิตที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ด้วยเจโตปริยญาณ อากาสานัญจายตนะเป็นปัจจัยแก่วิญญาณัญจายตนะโดยอารัมมณปัจจัย อากิญจัญญายตนะเป็นปัจจัยแก่เนวสัญญานาสัญญายตนะ ฯลฯ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่อิทธิวิธญาณ เจโตปริยญาณ ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ยถากัมมูปคญาณ อนาคตังสญาณ และอาวัชชนจิตโดยอารัมมณปัจจัย (๑)

อธิปติปัจจัย

[๓๒] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินรูปให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินรูปนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบ ไม่ได้ โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณาธิปติ** ได้แก่ บุคคลยินดีเพลิดเพลินจักษุ ฯลฯ กาย ... เสียง ... กลิ่น ... รส ... โผฏฐัพพะให้เป็นอารมณ์ อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินจักษุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น (๑)

[๓๓] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอธิปติปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณาธิปติและสหชาตาธิปติ

อารัมมณาธิปติ ได้แก่ บุคคลให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถแล้วพิจารณากุศลนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ ออกจากฌาน ฯลฯ พระอริยะออกจากมรรค ฯลฯ ออกจากผล ฯลฯ พิจารณาผลให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ฯลฯ พิจารณานิพพานให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ... นิพพานเป็นปัจจัยแก่โคตรภู โวทาน มรรค และผลโดยอธิปติปัจจัย บุคคลยินดีเพลิดเพลินหทัยวัตถุ ... อิตถินทรีย์ ... ปุริสินทรีย์ ... ชีวิตินทรีย์ ... อาโปธาตุ ... กวฬิงการาหาร ... ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น เพราะทำความยินดีเพลิดเพลินหทัยวัตถุเป็นต้นนั้นให้เป็นอารมณ์อย่างหนักแน่น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิจึงเกิดขึ้น

สหชาตาธิปติ ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอธิปติปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยอธิปติปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **สหชาตาธิปติ** ได้แก่ อธิบดีธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยอธิปติปัจจัย (๒)

(บทที่มีสภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นมูล พึงจำแนกเป็น ๗ วาระ พึงจำแนกอธิบดีธรรมโดยสงเคราะห์เข้าในรูป ๓ อย่าง)

อนันตรปัจจัย

[๓๔] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยอนันตรปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ซึ่งเกิด ก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอนันตรปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทาน โคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรค มรรคเป็นปัจจัยแก่ผล ผลเป็นปัจจัยแก่ผล อนุโลมเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติ เนวสัญญานาสัญญายตนะของท่านผู้ออกจากนิโรธเป็นปัจจัยแก่ผลสมาบัติโดยอนันตรปัจจัย (๑)

สมนันตรปัจจัย

[๓๕] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยสมนันตรปัจจัย (ปัจจัยนี้เหมือนกับอนันตรปัจจัย)

สหชาตปัจจัยเป็นต้น

[๓๖] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย (พึงทำให้เหมือนกับปฏิจจวาร ในอัญญมัญญปัจจัย เหมือนกับอัญญมัญญปัจจัย ในปฏิจจวาร ในนิสสยปัจจัย เหมือนกับปฏิจจวาร)

อุปนิสสยปัจจัย

[๓๗] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเมื่อปรารถนาวรรณสมบัติ จึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ฯลฯ วรรณสมบัติเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ... ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... มรรคและผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะและปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลเมื่อปรารถนาจักขุสมบัติ ฯลฯ เมื่อปรารถนากายสมบัติ ... สัททสมบัติ ... โผฏฐัพพสมบัติ จึงให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ... บุคคลอาศัยอุตุ ... เสนาสนะแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ... ทำฌาน ... วิปัสสนา ... มรรค ... อภิญญา ... สมาบัติให้เกิดขึ้น ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ทำลายสงฆ์ จักขุสมบัติ ฯลฯ โผฏฐัพพสมบัติ ... อุตุ ... เสนาสนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกาย ... มรรคและผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

[๓๘] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยอุปนิสสยปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ อารัมมณูปนิสสยะ อนันตรูปนิสสยะ และปกตูปนิสสยะ ฯลฯ

ปกตูปนิสสยะ ได้แก่ บุคคลอาศัยศรัทธาแล้วให้ทาน สมาทานศีล รักษาอุโบสถ ... ทำฌาน ... สมาบัติให้เกิดขึ้น มีมานะ ถือทิฏฐิ อาศัยศีล ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ... ทุกข์ทางกายและโภชนะแล้ว ให้ทาน ฯลฯ ทำลายสงฆ์ ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... ราคะ ฯลฯ ความปรารถนา ... สุขทางกาย ทุกข์ทางกาย และโภชนะเป็นปัจจัยแก่ศรัทธา ฯลฯ ปัญญา ... มรรค และผลสมาบัติโดยอุปนิสสยปัจจัย (๑)

ปุเรชาตปัจจัย

[๓๙] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **อารัมมณปุเรชาตะ** ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งรูปโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ยินดีเพลิดเพลิน เพราะปรารภความยินดีเพลิดเพลินรูปนั้น ราคะจึงเกิดขึ้น ทิฏฐิ ฯลฯ วิจิกิจฉา ฯลฯ อุทธัจจะ ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบ ไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ กาย ... เสียง ฯลฯ โผฏฐัพพะโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลฟังเสียงด้วยทิพพโสตธาตุ สัททายตนะเป็นปัจจัยแก่โสตวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะ เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ

อารัมมณปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งหทัยวัตถุ ... อิตถินทรีย์ ... ปุริสินทรีย์ ... ชีวิตินทรีย์ ... อาโปธาตุ ... กวฬิงการาหารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น

วัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

[๔๐] สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณ-ปุเรชาตะและวัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะและหทัยวัตถุ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะ และหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรม ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปุเรชาตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ อารัมมณปุเรชาตะ และวัตถุปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะและจักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยปุเรชาตปัจจัย (๑)

ปัจฉาชาตปัจจัย

[๔๑] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ซึ่งเกิดภายหลังเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยปัจฉาชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยปัจฉาชาตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ซึ่งเกิดภายหลัง เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนซึ่งเห็นได้และกระทบได้โดยปัจฉาชาตปัจจัย (๒)

(พึงจำแนกเป็น ๗ วาระอย่างนี้ สงเคราะห์รูป ๓ อย่าง) (๗)

อาเสวนปัจจัย

[๔๒] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอาเสวนปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ซึ่งเกิดก่อน ๆ เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ซึ่งเกิดหลัง ๆ โดยอาเสวนปัจจัย อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โคตรภู อนุโลมเป็นปัจจัยแก่โวทานโคตรภูเป็นปัจจัยแก่มรรค โวทานเป็นปัจจัยแก่มรรคโดยอาเสวนปัจจัย (๑)

กัมมปัจจัย

[๔๓] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เป็น วิบากและกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยกัมมปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยกัมมปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและนานาขณิกะ

สหชาตะ ได้แก่ เจตนาที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยกัมมปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

นานาขณิกะ ได้แก่ เจตนาที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูป ที่เห็นได้และกระทบได้โดยกัมมปัจจัย (๒)

(พึงจำแนกสหชาตะ และนานาขณิกะ เป็น ๗ วาระ อย่างนี้ ด้วยเหตุนี้สงเคราะห์รูป ๓ อย่าง) (๗)

วิปากปัจจัย

[๔๔] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เป็นวิบากซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปากปัจจัย ฯลฯ ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปากปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยวิปากปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เป็นวิบากซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยวิปากปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยวิปากปัจจัย (๒)

(พึงขยายให้พิสดารเป็น ๗ วาระอย่างนี้ พึงขยายปวัตติกาลและปฏิสนธิกาล) (๗)

อาหารปัจจัย

[๔๕] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ อาหารที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอาหารปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอาหารปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยอาหารปัจจัย ได้แก่ อาหารที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยอาหารปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ อาหารที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยอาหารปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เห็นได้และกระทบได้โดยอาหารปัจจัย (๒)

(พึงจำแนกปวัตติกาล และปฏิสนธิกาลเป็น ๗ วาระอย่างนี้ แม้วาระทั้ง ๗ พึงเพิ่มกวฬิงการาหารด้วย) (๗)

อินทรียปัจจัย

[๔๖] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ จักขุนทรีย์เป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัย แก่สัมปยุตตขันธ์และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ อินทรีย์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สัมปยุตตขันธ์และกฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอินทรียปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ อินทรีย์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่ จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยอินทรียปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ อินทรีย์ที่ เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยอินทรียปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยอินทรียปัจจัย (๒)

(พึงจำแนกปวัตติกาลและปฏิสนธิกาลเป็น ๗ วาระ อย่างนี้ ส่วนรูปชีวิตินทรีย์ พึงเพิ่มในตอนท้าย ๆ) (๗)

[๔๗] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัย แก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอินทรียปัจจัย ได้แก่ จักขุนทรีย์และจักขุวิญญาณเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยจักขุวิญญาณโดยอินทรียปัจจัย ฯลฯ กายินทรีย์และกายวิญญาณเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยกายวิญญาณโดยอินทรียปัจจัย (๑)

ฌานปัจจัยเป็นต้น

[๔๘] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยฌานปัจจัย เป็นปัจจัยโดยมัคคปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสัมปยุตตปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ โดยสัมปยุตตปัจจัย ฯลฯ ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ

วิปปยุตตปัจจัย

[๔๙] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปปยุตตปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณ ฯลฯ กายายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบ ไม่ได้ โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๓ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูป ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปปยุตตปัจจัย ขันธ์เป็นปัจจัยแก่หทัยวัตถุโดยวิปปยุตตปัจจัย หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยวิปปยุตตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยวิปปยุตตปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปัจฉาชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน-รูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยวิปปยุตตปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยวิปปยุตตปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนซึ่งเห็นได้และกระทบได้โดยวิปปยุตตปัจจัย (๒)

(พึงขยายวาระทั้ง ๕ ที่เหลือให้พิสดารอย่างนี้ พึงขยายสหชาตะ และปัจฉาชาตะให้พิสดาร)

อัตถิปัจจัย

[๕๐] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาตะ ฯลฯ บุคคลเห็นแจ้งรูปโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น บุคคลเห็นรูปด้วยทิพพจักขุ รูปายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย (๑)

[๕๑] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ มหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัย แก่มหาภูตรูป ๒ โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๒ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๑ โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปซึ่งเห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยอัตถิปัจจัย โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขายตนะ ฯลฯ รสายตนะโดยอัตถิปัจจัย ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... มหาภูตรูป ๑ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๒ โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๒ เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๑ โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูปที่มีอุตุเป็นสมุฏฐานเป็นปัจจัยแก่อุปาทายรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยอัตถิปัจจัย สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม มหาภูตรูป ๑ ที่เห็นไม่ได้ แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่มหาภูตรูป ๒ โดยอัตถิปัจจัย มหาภูตรูป ๒ ฯลฯ (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบ ได้โดยอัตถิปัจจัย (๒) (ปัจจัยนี้เหมือนกับนิสสยปัจจัยในปฏิจจวาร)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ มหาภูตรูปที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย (พึงขยายให้พิสดารจนถึงอสัญญสัตตพรหม)

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งจักษุ ฯลฯ กาย ... เสียง ฯลฯ

โผฏฐัพพะโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัสจึงเกิดขึ้น จักขายตนะเป็นปัจจัยแก่ จักขุวิญญาณ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะเป็นปัจจัยแก่กายวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย (๓)

(พึงขยาย ๔ วาระที่เหลือให้พิสดารเหมือนกับสหชาตปัจจัยในปฏิจจวาร ไม่มีแตกต่างกัน) (๗)

[๕๒] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้ และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มี ๕ อย่าง คือ สหชาตะ ปุเรชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ ๑ ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่ขันธ์ ๓ และจิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย ขันธ์ ๒ ฯลฯ ในปฏิสนธิขณะ ฯลฯ อาโปธาตุเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปและกฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ ฯลฯ อาโปธาตุเป็นปัจจัยแก่อิตถินทรีย์ ฯลฯ กวฬิงการาหารโดยอัตถิปัจจัย ... ที่เป็นภายนอก ... ที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน ... ที่มีอุตุเป็นสมุฏฐาน ... สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหม อาโปธาตุเป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เป็นอุปาทายรูปซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย

ปุเรชาตะ ได้แก่ บุคคลเห็นแจ้งหทัยวัตถุ ... อิตถินทรีย์ ... ปุริสินทรีย์ ... ชีวิตินทรีย์ ... อาโปธาตุ ... กวฬิงการาหารโดยเป็นสภาวะไม่เที่ยง ฯลฯ โทมนัส จึงเกิดขึ้น หทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย

ปัจฉาชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เกิดก่อนซึ่งเห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย กวฬิงการาหารเป็นปัจจัยแก่กายนี้ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย รูปชีวิตินทรีย์เป็นปัจจัยแก่กฏัตตารูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย (พึงจำแนก ๖ วาระที่เหลืออย่างนี้ พึงเพิ่มสหชาตะ ปัจฉาชาตะ อาหาระ และอินทรียะ) (๗)

[๕๓] สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ รูปายตนะและหทัยวัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยอัตถิปัจจัย ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐาน

รูปที่เห็นได้และกระทบได้โดยอัตถิปัจจัย ในปฏิสนธิขณะ (ย่อ สำหรับเหล่าอสัญญสัตตพรหมพึงจัดไว้ด้วย) (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยอัตถิปัจจัย (ย่อ) (๒)

[๕๔] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัย แก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ

สหชาตะ ได้แก่ ขันธ์ที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้และมหาภูตรูปเป็นปัจจัยแก่จิตตสมุฏฐานรูปที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ ฯลฯ (พึงเพิ่มจนถึงอสัญญสัตตพรหม)

ปุเรชาตะ ได้แก่ จักขายตนะและหทัยวัตถุ ฯลฯ โผฏฐัพพายตนะและหทัย-วัตถุเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย (๓) (พึงจำแนก ๔ วาระที่เหลือ) (๗)

[๕๕] สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มีอย่างเดียว คือ **ปุเรชาตะ** ได้แก่ รูปายตนะและจักขายตนะเป็นปัจจัยแก่จักขุวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอัตถิปัจจัย มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะและปุเรชาตะ ได้แก่ รูปายตนะจักขายตนะและจักขุวิญญาณเป็นปัจจัยแก่ขันธ์ที่สหรคตด้วยจักขุวิญญาณโดยอัตถิปัจจัย (๑)

(นัตถิปัจจัยและวิคตปัจจัยเหมือนกับอนันตรปัจจัย อวิคตปัจจัยเหมือนกับอัตถิปัจจัย)

๑. ปัจจยานุโลม ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๕๖]	เหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	อารัมมณปัจจัย	มี ๓ วาระ
	อธิปติปัจจัย	มี ๙ วาระ
	อนันตรปัจจัย	มี ๑ วาระ
	สมนันตรปัจจัย	มี ๑ วาระ
	สหชาตปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	มี ๖ วาระ
	นิสสยปัจจัย	มี ๒๑ วาระ
	อุปนิสสยปัจจัย	มี ๓ วาระ
	ปุเรชาตปัจจัย	มี ๖ วาระ
	ปัจฉาชาตปัจจัย	มี ๗ วาระ

อาเสวนปัจจัย	มี ๑ วาระ
กัมมปัจจัย	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	มี ๗ วาระ
อาหารปัจจัย	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	มี ๙ วาระ
ฌานปัจจัย	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	มี ๘ วาระ
อัตถิปัจจัย	มี ๒๕ วาระ
นัตถิปัจจัย	มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย	มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย	มี ๒๕ วาระ

เหตุสภาคนัย

[๕๗]	อธิปติปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	สหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	อัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	นิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
	วิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ

เหตุสามัญญฆฏนา (๙)

[๕๘] ปัจจัย ๕ คือ เหตุ สหชาตะ นิสสยะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๗ วาระ

ปัจจัย ๖ คือ เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ นิสสยะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๑ วาระ

ปัจจัย ๗ คือ เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ นิสสยะ สัมปยุตตะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๑ วาระ

ปัจจัย ๖ คือ เหตุ สหชาตะ นิสสยะ วิปปยุตตะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๗ วาระ (อวิปาก ๔)

ปัจจัย ๖ คือ เหตุ สหชาตะ นิสสยะ วิปากะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๗ วาระ

ปัจจัย ๗ คือ เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ นิสสยะ วิปากะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๑ วาระ

ปัจจัย ๘ คือ เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ นิสสยะ วิปากะ สัมปยุตตะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๑ วาระ

ปัจจัย ๗ คือ เหตุ สหชาตะ นิสสยะ วิปากะ วิปปยุตตะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๗ วาระ

ปัจจัย ๘ คือ เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ นิสสยะ วิปากะ วิปปยุตตะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๑ วาระ (สวิปากะ ๕)

(พึงนับวาระที่จะต้องนับทั้งหมดอย่างนี้)

อนุโลม จบ

๒. ปัจจนียุทธาร

[๕๙] สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอารัมมณปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบ ได้โดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบ ไม่ได้ โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย และปุเรชาตปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบ ได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ที่ เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย (๗)

[๖๐] สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยอารัมมณปัจจัย สหชาตปัจจัย อุปนิสสยปัจจัย ปุเรชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยสหชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๓)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบ ได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย ปัจฉาชาตปัจจัย กัมมปัจจัย อาหารปัจจัย และอินทรียปัจจัย (๗)

[๖๑] สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้และกระทบได้โดยสหชาตปัจจัย (๑)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย (๒)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ มี ๒ อย่าง คือ สหชาตะ และปุเรชาตะ (๓)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย (๔)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย (๕)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้โดยสหชาตปัจจัย (๖)

สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาว- ธรรมที่เห็นได้กระทบได้ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้และที่เห็นไม่ได้กระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัย (๗)

[๖๒] สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้และที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้ มีอย่างเดียว คือ ปุเรชาตะ (๑)

สภาวธรรมที่เห็นได้กระทบได้ ที่เห็นไม่ได้แต่กระทบได้ และที่เห็นไม่ได้กระทบ ไม่ได้เป็นปัจจัยแก่สภาวธรรมที่เห็นไม่ได้และกระทบไม่ได้โดยสหชาตปัจจัยและปุเรชาตปัจจัย (๑)

๒. ปัจจยปัจจนียะ ๒. สังขยาวาร

สุทธนัย

[๖๓] นเหตุปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นอารัมมณปัจจัย มี ๒๒ วาระ
นอธิปติปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นอนันตรปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นสมนันตรปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นสหชาตปัจจัย มี ๑๒ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย มี ๒๔ วาระ
นนิสสยปัจจัย มี ๙ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย มี ๒๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นอาเสวนปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นกัมมปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นวิปากปัจจัย มี ๒๔ วาระ
นอาหารปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นอินทรียปัจจัย มี ๒๓ วาระ
นฌานปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นมัคคปัจจัย มี ๒๕ วาระ
นสัมปยุตตปัจจัย มี ๒๔ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย มี ๒๒ วาระ
โนอัตถิปัจจัย มี ๙ วาระ
โนนัตถิปัจจัย มี ๒๕ วาระ
โนวิคตปัจจัย มี ๒๕ วาระ
โนอวิคตปัจจัย มี ๙ วาระ

นเหตุทุกนัย

นอารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๒๒ วาระ (เหมือนกับข้อความตอนต้น)

โนอวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ

นเหตุติกนัย

นอธิปติปัจจัย	กับนเหตุปัจจัยและนอารัมมณปัจจัย	มี ๒๒ วาระ
นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๒๒ วาระ
นสมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๒๒ วาระ
นสหชาตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย	”.....”	มี ๒๒ วาระ
นนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
นอุปนิสสยปัจจัย	”.....”	มี ๒๑ วาระ
นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๒๒ วาระ
นปัจฉาชาตปัจจัย	”.....”	มี ๒๒ วาระ ฯลฯ
นสัมปยุตตปัจจัย	”.....”	มี ๒๒ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๒๒ วาระ
โนอัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
โนนัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๒๒ วาระ
โนวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒๒ วาระ
โนอวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียะ จบ

๓. ปัจจยานุโลมปัจจนียะ

เหตุทุกนัย

[๖๔]	นอารัมมณปัจจัย	กับเหตุปัจจัย	มี ๗ วาระ
	นอธิปติปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นสมนันตรปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอัญญมัญญปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นอุปนิสสยปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
	นปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ ฯลฯ
	นสัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ

นวิปปยุตตปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย “.....” มี ๗ วาระ

เหตุสามัญญฆฏนา

[๖๕] นอารัมมณปัจจัย กับปัจจัย ๕ คือ เหตุ สหชาตะ นิสสยะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๗ วาระ ฯลฯ
นอนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๗ วาระ
นสมนันตรปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๗ วาระ
นอัญญมัญญปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๗ วาระ
(แม้ในข้อความนี้ก็ย่อไว้)
นสัมปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๗ วาระ
นวิปปยุตตปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๑ วาระ
โนนัตถิปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๗ วาระ
โนวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๗ วาระ

นอารัมมณปัจจัย กับปัจจัย ๖ คือ เหตุ สหชาตะ อัญญมัญญะ นิสสยะ อัตถิ และอวิคตะ มี ๑ วาระ (ทุกปัจจัยมีปัจจัยละ ๑ วาระ)
โนวิคตปัจจัย กับ ฯลฯ มี ๑ วาระ
(พึงนับอย่างนี้)

อนุโลมปัจจนียะ จบ

๔. ปัจจยปัจจนียานุโลม

นเหตุทุกนัย

[๖๖] อารัมมณปัจจัย กับนเหตุปัจจัย มี ๓ วาระ
อธิปติปัจจัย “.....” มี ๙ วาระ
อนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สมนันตรปัจจัย “.....” มี ๑ วาระ
สหชาตปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
อัญญมัญญปัจจัย “.....” มี ๖ วาระ
นิสสยปัจจัย “.....” มี ๒๑ วาระ
อุปนิสสยปัจจัย “.....” มี ๓ วาระ

ปุเรชาตปัจจัย	“.....”	มี ๖ วาระ
ปัจฉาชาตปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อาเสวนปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
กัมมปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
วิปากปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อาหารปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
อินทรียปัจจัย	“.....”	มี ๙ วาระ
ฌานปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
มัคคปัจจัย	“.....”	มี ๗ วาระ
สัมปยุตตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
วิปปยุตตปัจจัย	กับนเหตุปัจจัย	มี ๘ วาระ
อัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๒๕ วาระ
นัตถิปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
วิคตปัจจัย	“.....”	มี ๑ วาระ
อวิคตปัจจัย	“.....”	มี ๒๕ วาระ

(พึงนับอย่างนี้)

ปัจจนียานุโลม จบ ปัญหาวาร จบ

สนิทัสสนสัปปฏิฆติกะ จบ

ธัมมานุโลมติกปัฏฐานสุดท้าย จบ